

ММ і СВІТ

WE AND THE WORLD

УКРАЇНСЬКИЙ
МАГАЗИН

Nous

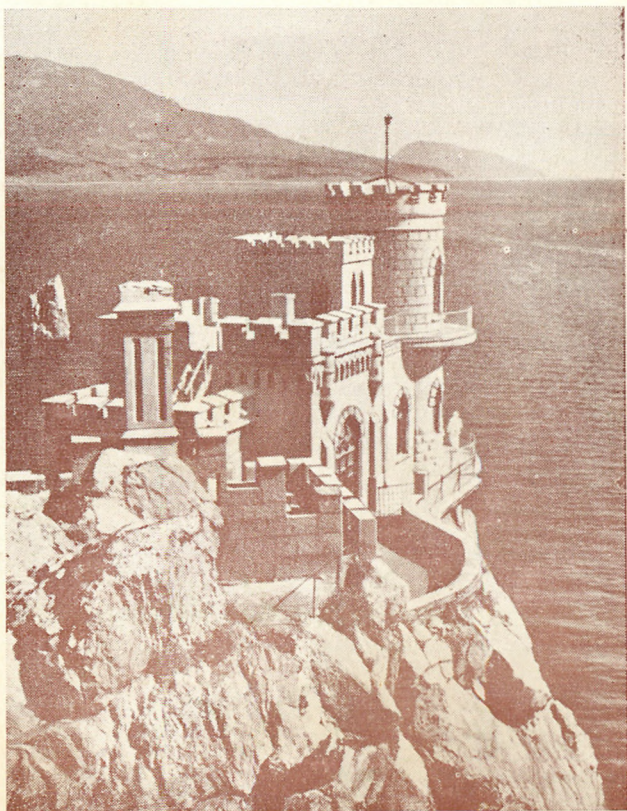
et le monde

Revue Ukrainienne

Editor:

M. Kolankiwsky
1071 Bathurst St.
Toronto, Ont.
Canada

35 c.

Р. 10

КВІТЕНЬ — APRIL

1959

Редактор і видавець: Микола Колянківський

**Адреса для редакційної й адміністративної кореспонденції
(вплата грошей):**

**M. Kolankiwsky, 1071 Bathurst St., Toronto, Ont., Canada,
Tel.: LE 1-6482**

З М І С Т

10 хвилин у майбутньому
Слово — наша зброя
Українці в чинчівській
індустрії
Метали XX століття
Герб Івана Мазепи
По слідах невловимого
Котра година?
Стоп, машина!
Що знаєте про лотос?
Сировинна база чорної
металургії в Україні
Боротьба з вовками
Газаї — 50 американський
стейт
Шедеврально ім'я
Сучасне

ПРЕДСТАВНИЦТВА

ARGENTINA:
"Peremoha", J. M. Campos 556 San
Andres, FCNGBM (Bs. As.)
AUSTRALIA:
Fokshan Library and Book Supply,
1 Barwon St., Glenroy, W. 9, Vic.
BELGIQUE:
Ihnat Stachij, Esneux en Liege.
BRASIL:
Waldemiro Ostapiw, Cx. postal 658,
Ponta Grossa, Parana.
ENGLAND:
Chumak & Co., 56, Edgware Rd.,
London, W. 2.
FRANCE:
Kolankiwskyj Mykola, 186 Bld. St.
Germain, Paris VI, c.c. 876771.
DEUTSCHLAND:
Fr. M. Harabatsch, Muenchen 23,
Gundenlinden St. 13.
VENEZUELA:
Mrs. K. Kolankiwsky, Caracas, Av.
C. Acosta, Edif. Claviere #16, San
Bernardino.

ФОТО НА ОБКЛАДИНЦІ: "Гніздо ластівки" — одна з прекрасних панорам Криму, що на провесні роїться туристами з усього світу.

Річна передплата: для Англії — 25 шіл., Австралії — 30 шіл.
для Бельгії — 120 ф. фр., для Франції — 1100 фр., для Німеччини —
8 ДМ., для Аргентини й Півд. Америки — 90 арг. пезів, для Півн.
Америци, Канади і всіх інших держав — 4 кан. долари. **Ціна одного**
числа: 35 центів.

Ціна 1 стор. оголошень: 60 дол., пів стор. — 30 дол., чверть стор.
— 15 дол., найменше оголошення фірм — 5 дол.

Authorized as second class mail, Post Office Department, Ottawa

Олесь Бердник

10 ХВИЛИН У МАЙБУТНЬОМУ

У неї була струнка постать і чудові товсті коси. Яснокаштанові, з золотистим полиском, вони завжди привертали загальну увагу. Особливо не давали вони спокою хлопцям. Та коли такі “поклонники” переганяли Надю на вулиці, щоб зазирнути їй в обличчя, вони тільки розчаровано зітхали: крізь незграбні окуляри дивилися маленькі сірі очиці. І якось так воно виходило, що, побачивши ті очиці, ніхто вже не помічав ні рожевих, чітко окреслених уст, ні високого чистого чола. В університеті її немовби не помічали: є така дівчина — ну й байдуже!

Тільки одному студентові було не байдуже, що є на світі Надя. Дуже багато було такого, що зближувало їх — Надю і рудоволосого Степана. Обое були закохані в природу. Вони не писали віршів, як багато молодих студентів, але в душі були поетами. Багрянний захід ви-

кликав у них захоплення; гроза, блискавиця змушували завмирати в урочистій непорушності; осінній падолист чи бабине літо навіювали мрійливість.

Коротко кажучи, були вони закохані в усе: у птаство, хмари, ліс, ріку, у золоті поля, білу повінь каштанів... А найголовніше — Надя і Степан закохались одне в одне...

Про це знали всі студенти першого курсу фізики — не підозрювали про свої почуття тільки самі закохані, а може, просто не сміли навіть собі признатися в цьому...

Та шила в мішку не сховаєш... На другий рік Надю і Степана почали помічати. Але не тому, що вони повродливішали. Ні, особливих змін не сталося.

Були вони першими в навчанні. Матеріал знали тільки на “відмінно”, старалися глибоко проникнути в суть того, що вивчали. За це й поважали їх педагоги та сту-

денти. А дівчата навіть заздрили Наді.

З радістю прийняла Надю і Степана в свої ряди науково-технічна секція. Їхні виступи були цікавими, обґрунтованими, ідеї далекосяжними й цілком реалістичними. Та на одному з засідань секції всі були дуже здивовані виступом Степана.

В той день мова йшла про міжпланетні польоти (без цього не обходиться ніяка фантастика), про довголіття, про механічні серця й легені, про об'ємне телебачення та безліч інших надзвичайно цікавих речей.

І ось, коли ніхто більше не збирався виступати, підвівся Степан. Він пригладив рудий вихор на тім'ї, ніяково посміхнувся й невпевнено сказав:

— Моя ідея... не зовсім звичайна... А тому не дивуйтесь...

— То й добре! — перебив хтось із студентів.

— Ви мене не зрозуміли! — почав пояснювати Степан. — Вона не те, щоб незвичайна... але не зовсім реальна, вірніше — здається такою...

— Не тягни! Давай без передмов! — закричало кілька голосів.

Надя штовхнула Степана рукою, підбадьорливо посміхнулася. Степан зітхнув і, потерши долоні, випалив:

— Я говоритиму про подорожі в часі!..

— Ова! — насмішкувато вигукнув сусід. — Теж мені незвичайна ідея! Та Уеллс ще наприкінці минулого століття писав про це...

Коля Наумів, голова секції, скептично скривився.

— Така ідея антинаукова, — підтримав він чорнявого. — Це ж усім відомо!

— Якраз нічого й не відомо! — палко заперечив Степан. — Я щераз категорично тверджу, що подорож у часі можлива!

Керував секцією завідуючий катедрою фізики професор Гримайло. Ця худа літня людина із сивою гривною і лагідними блакитними очима почала уважно прислухатися, та Степан не помічав того. Він розпалювався все більше.

— Всі знають, що умовність часу дає змогу перескочити в будь-яке майбутнє! Для цього треба тільки мати ракету, що летить із швидкістю променя. Якщо такої можливості не маємо ми, то це зроблять наші нащадки! Отже, в принципі по-

дорож у часі можлива? Хто заперечуватиме проти цього?

— Ніхто! — вигукнув Наумів. — Але ти хитруєш! Це буде використання парадоксу часу, який тече по-різному в різних інерціональних системах!

— Я не хитрую! — блиснув очима Степан. — Я ще тільки почав! Я не мав на увазі сповільнення процесів в організмі суб'єкта з допомогою променевої швидкості або, скажімо, набіозу, а говорив саме про справжню подорож у часі. Щоб перескочити в майбутнє, а потім повернутися назад!

— Може, ти хочеш сказати, що зустрінешся із самим собою в майбутньому? — почувся в'їдливий дівочий голос. — Через п'ять або десять років...

— Зможу, — не розгубившись, твердо відповів Степан.

Шум, іронічний сміх, скептичні й схвальні вигуки заглушили Степанові слова.

— Марєво! Антинауковий міраж!

— Це дуже цікаво, хлопці! Це просто надзвичайно!

— Крий, Степане!

Над усім тим пролунав голос Наумова:

— Та замовкніть нарешті!

— Повторюю, — підкреслив Степан, — зустрітися з самим собою в майбутньому зможу!

— Ну, це вже ти загинаєш, озвався Наумів, позирнувши на професора. — Тут явний абсурд...

— Ви так гадаєте? — жваво запитав Гримайло. На його обличчі промайнула хитрувата посмішка, коли він поглянув на захоплені постаті Степана й Наді. Але Наумів не помітив того.

— А як же це, професоре? — розгубився він. — Хіба може бути два варіанти однієї й тієї ж людини?

— Навіть більше! — вигукнув Степан. — Три, чотири, п'ять, сто!..

Наумів сердито знизав плечима.

— Це повне порушення закону збереження маси й енергії! Якщо в майбутньому буде жити Степан-академік, то він не зможе зустрітися зі Степаном-студентом з минулого, бо таким чином розділилася б одна субстанція, одна психіка на дві чи більше частин! Явний абсурд!

— Не згоден! — заперечив Степан. — Людина не є чимось сталим, незмінним! Ті елементи, що складають наш організм, повністю за-

мініюються в процесі розвитку тіла іншими елементами. Значить, у майбутньому я зустріну не те саме скупчення атомів, що тепер у мені, а зовсім інше! Воно буде тільки побудоване за такими ж фізіологічно-психологічними законами, що й я...

— Але ж усім відомо та кож, — спокійно відбив удар Степан, — що час для мікрочастинок абсолютно симетричний у будь-якому напрямку — чи то минуле-майбутнє, чи майбутнє-минуле!

— Так то ж для мікрочастинок!

— А людина і є скупченням мікрочастинок! Значить, якщо побудувати машину часу, можна відвідати будь-який пункт сферичного часу-простору чи то в минулому, чи то в майбутньому!..

— Степан загляне в майбутнє і побачить себе на смертному одрі! — кинув шпильку хитрий студент.

— Чи батьком десяти дітей! — додав інший.

— Припинити жарти! — постукав олівцем по столу Наумів. — Я резюмую: все те, про що ти казав, дуже цікаве, але відноситься повністю до проблем ненаукової фантастики. А ми обговорюємо фантастичні ідеї на

основі реальних досягнень науки, розумієш?

— Неправда! — палко озвалася Надя, підводячись. — Я протестую! Проблема подорожі в часі абсолютно реальна! І вже наша наука може вирішити її!

— А що скажете ви, професоре? — рішуче запитав Гримайло Наумів.

Авдиторія зацікавлено притихла. Професор пригладив білу кучму волосся, лагідно подивився на Степана.

— Проблема, яку ви тут так гаряче обговорювали (треба сказати, трохи безладно) надзвичайно цікава, але...

Гримайло зробив довгу павзу, перевів погляд на Надю. Студенти насторожилися. Що ж воно значило б, оте "але"?

— ...але ми надто довго засиділися, — видихнув професор. — Уже пора додому. Поговоримо потім...

Авдиторія розчаровано зітхнула. Почувся шум незадоволення.

Студенти, шумно сперечаючись, почали виходити в коридор.

...Минали дні. Місяці. Степан з Надею, а також інші члени секції все чекали, коли професор Гримайло згадає про свою обіцянку, але

той мовчав. Згодом про “подорож у часі” стали забувати: інші, цікавіші й реальніші проблеми хвилювали студентів.

І от... Коли за стінами університету вже була весна, коли курс готувався складати державні екзамени, професор Гримайло раптом нагадав про забуту проблему.

Вдодвж київських вулиць струменіла зелень, у стіни будинків хлопав прибій розквітлих каштанів. Природа владно кликала до себе, в неозорі поля, на широкі ріки, на чисті простори рідної землі, сповнені неповторних пахощів. Студенти готувалися до самостійного шляху в бурхливе, хвилююче життя. Але Степан і Надя, як і раніше, навіть не заїкалися про свої почуття, хоч були нерозлучними в навчанні та виробничій практиці. Може заради них, а може згадавши давню дискусію, вирішив Гримайло провести цікавий і несподіваний експеримент.

... В університеті була одна таємнича аудиторія — лише Гримайло та кілька аспірантів мали право відвідувати її. Студенти знемагали від цікавості. Безліч гіпотез було висловлено щодо тієї аудиторії, дівчата десятків

разів благали професора, щоб змилосердився й бодай натякнув, що там робиться, але Гримайло був непохитний.

І от завідуючий катедрою попросив членів науково-технічної секції зібратися в тій аудиторії. Студенти були вражені й заінтриговані. Всі з подивом розглядали “секретну” аудиторію. Що ж тут незвичайного? Приміщення напівпорожнє, тільки посередині стоїть якась дивна споруда з двох півсфер. Внутрішні стінки споруди тьмяно виблискували.

Гримайло зупинився біля дивної півсфери, порухом руки закликав до уваги.

— Чи не забули ви, друзі, розмови про подорож у часі? — цілком серйозно запитав він, оглядаючи студентів. Його лагідний погляд затримався на постатях Наді і Степана.

— Це було так давно, професоре, — озвався Наумів. — Крім того, ніхто всерйоз не сприймав тієї суперечки...

— Даремно! — заперечив професор. — Я обіцяв тоді повернутися до цієї теми. Тепер хочу виконати обіцянку.

Студенти презирнулися. Вступ був багатообіцяючим.

Гримайло показав рукою на споруду посеред авдиторії.

— Я говоритиму коротко. Оце, перед вами, — машина часу!

Загальний вигук здивування був йому відповіддю.

— Так, так! Ця машина може кожного з вас перекинути в майбутнє. Запитання потім! Зачекайте! А тепер я скажу тільки одне... Я скликав вас для того, щоб провести експеримент і завершити дискусію про “подорожі в часі”...

— Ви жартуєте, професоре! — ображено озвався Науців.

— Навпаки! — заперечливо похитав головою Гримайло. — Я тепер серйозний, як ніколи. То кому ж ми дооручимо провести експеримент?

Очі професора хитро заблищали, пробігаючи по рядах студентів.

— Вам, професоре! — почувися вигуки.

Але ті вигуки потонули у томоні голосів:

— Степанові і Наді.

— Правильно! — погодився Гримайло. — Степан і Надя заглянуть у майбутнє першими. Ідть сюди друзі!

Обличчя Степана пашіло таким рум'янцем, що навіть ряботиння зникло. Надя теж знітилася. Але студенти виштовхали її наперед, до “машини часу”.

— Невже... це справді... професоре? — пробелькотав Степан.

Гримайло рішуче хитнув головою.

— Цілком вірно! Заходьте сюди... Сідайте на цей плястмасовий стілець. Завдання таке — проникнути в 1970 рік. Термін короткий — десять хвилин. Але за цей час можна побачити й почути дуже багато...

Професор повернувся до Степана й Наді, які переступали з ноги на ногу, ніби стояли на жаринах.

— Не хвилюйтесь! Ви наші посланці в майбутнє! Постарайтесь розпитати й побачити там якнайбільше. Не сходьте з місця, щоб не вийти за межі дії машини, бо можете залишитися назавжди там, у майбутньому.

Надя і Степан зупинилися посередині “машини часу”. Півсфери швидко стулилися до купи, утворивши суцільну кулю. Стало темно. Надя притиснулася до Степана. Він чув, як билось її серце, і це відчуття було приємним, каз-

ковим, як і несподіваний експеримент...

Жоден звук, жоден промінь не проникав сюди. Зараз... ось зараз почнеться щось дивне, невимовно прекрасне...

... Степанові і Наді здалося, ніби сфера "машини часу" перетворилася в тінь, крізь яку проглядали стіни аудиторії. Під ногами відчувалося легке пружне дрижання. Всі кольори скоро перетворилися в сіре мерехтіння. Степан намагався розібрати що-небудь, розрізнити деталі, а Надя взагалі заплющила очі, щоб не злякатися.

І от... зовсім раптово... мерехтіння припинилося. М'яке світло поволі посилювалося, потім у вікна ринув потік сонячного проміння.

Степан і Надя озирнулися. Вони стояли в тому ж приміщенні. "Машина часу" зникла. Ні, не зникла, вона була також в аудиторії, але десь у кутку. Тільки чому це вона така застаріла? І що там за напис?

Надя протерла окуляри, прочитала вголос:

— "Перша машина часу. Модель МЧ-1". Степане! Та це ж та сама машина, в якій ми стояли! От дива!..

— Справді! Але нам треба знайти людей. Лишилося дев'ять з половиною хвилин!..

Розчинилися двері. До приміщення зайшов чоловік, потім з'явилася жінка. Степан остовпів: перед ним стояв він сам! Тільки костюм на ньому був інший та обличчя трохи постаріло. А поряд стояла Надя. Безумовно, Надя, хоч і без окулярів.

— Хто ви? — отямився від подиву Степан.

— Я? — посміхнувся чоловік. — Я Степан! Хіба не впізнаєш? Я — через десять років! А це — Надя.

— Так — посміхнулася старша Надя. — Не бійся — я не примара. Хіба ви не мріяли про таку зустріч?

— Це правда... мріяли, — прошепотів Степан. — Але все так незвичайно... Де ж ви... ти працюєш тепер? Над чим?

— Дуже цікава робота! — захоплено сказав старший Степан. — Конструюємо з академіком Гримайлом четверту модель машини часу. Вона допоможе заглянути в майбутнє на сотні й тисячі років!..

— Усе це надзвичайно! — озвалася Надя, тривожно поглядаючи на годинник. — Але у нас лишилося вісім хви-

лин. Ми мусимо розповісти товаришам про майбутнє. Розкажіть, що діється в країні, в світі. Що зроблено, які нові досягнення?..

— Дуже багато! — відповіла старша Надя. — Ось я вклячу телехроніку!

Вона натиснула кнопку на пульті біля стіни. Спалахнув величезний сферичний екран. З'явилося кольорове зображення земної кулі. Голос диктора говорив про неймовірний науково-технічний стрибок світу і всієї землі, який дозволив відкрити нові таємниці природи, зробити рішучі кроки в Космос.

На екрані заколосилися безкрайні поля золотої пшениці.

Поля пшениці зникли. Натомість зацвіли рожевим цвітом сади. Здавалося, вони вкривають усю землю розмаїтим килимом. Диктор повідомив, що ті дерева вирощуються й плодоносять за північним полярним колом.

Степан вражено презирнувся з Надею. Але голос людини майбутнього запрошував гостей з минулого все далі й далі, відкриваючи картини небувалого розмаху творчої енергії.

Мандрівники в майбутнє не встигали отямитися від

одного враження, як на екрані виникали нові чудеса. Степан і Надя побачили короткі кадри кінохроніки про перебування космонавтів на Місяці, про відкриття астрономами орбітальних станцій нових планетних систем, подібних до сонячної. Захоплювало дух від кадрів, де оператори показали будівництва перших промислових термоядерних енергостанцій. Диктор сповістив гостей про дивовижні факти з життя.

В особистому й суспільному користуванні — безліч машин, вертольотів. Літаки, машини, кораблі, електричну апаратуру та багато інших речей випускають автоматичні заводи, що контролюються всього кількома інженерами. Люди мають можливість віддавати нині більшу частину часу для задоволення своїх духових потреб, для вивчення навколишнього світу, проникнення в таємниці природи.

На вулицях міст, автострадах з'явилися перші машини, що працюють на ядерній енергії, розпочато конструювання міжзоряних атомних ракет для польотів на інші зірки...

Екран потемнів. Зображен-

ня дивовижного життя зникли.

— Ми запізнаємося, Степане! Пора! — схаменулася Надя, смикаючи свого товариша за рукав. Той отямився, зітхнув. Погляд його був затуманений.

Старший Степан обняв старшу Надю за плечі, вони по-дружньому посміхнулися своїм двійникам.

— Ну, от і все! Сподіваємось, що ми змогли за кілька хвилин показати вам найцікавіше, чим живе наша епоха...

Надя, нічого не розуміючи, подивилася на старшу Надю, яка спокійно сприймала те, що вона в обіймах старшого Степана, потім зняла окуляри, протерла їх, поглянула ще раз. Степан теж ніяково переступив з ноги на ногу.

— Ще... одне... запитання, — пробурмотів він. — У яких ви... взаєминах... чи що?

Обличчя Наді спалахнуло. Старший Степан засміявся.

— Надя моя жінка! Розумієш, мій двійник?

Надя так і завмерла від несподіванки. Степан закліпав повіками.

— Це... правда? Надя... моя жінка?

— Правда, правда! — засміялася старша Надя. —

Одружуйтеся скоріше, ви ж кохаєте одне одного!.. А тепер — поспішайте! Вже час!

Степан і Надя знову стали на те місце, звідки починали подорож у майбутнє.

— До зустрічі! До зустрічі в майбутньому! — пролунав голос старшої Наді. Потім почулося гудіння, померкли барви яскравого дня. Навколо попливло сіре мерехтіння. Степан відчував, як Надя тісніше притислася до його грудей. Вона ніби віддавала себе йому назавжди. З'єднувала дві долі в одну прекрасну, і та спільна доля прямувала в майбутнє.

Степан зазирнув їй в обличчя. Дівчина, ніяковіючи, зняла окуляри, почала протирати їх. Так Надя робила завжди, коли хвилювалася. Хлопець вражено завмер. За скельцями очі Наді завжди здавалися маленькими, невідразними. Але тепер на Степана дивилися великі сірі очі, опушені довгими віями, — прекрасні, сповнені ніжності очі коханої.

Степан в мовчазному захопленні хитнув головою.

— Ну, зараз від нього не доб'єшся жодного слова! — махнув рукою професор. — Сідайте на місця, а я тим ча-

сом з'ясую вам усе. Відкрию секрет вашої подорожі!..

— Але ж ми, професоре... справді побували в майбутньому, — здивовано озвалася Надя.

— І так і ні! — заявив Гримайло. — Справа в тому, що ця сфера — велетенський об'ємний екран. На тому екрані всередині демонструються потрібні зображення. Я з помічниками підготував десятихвилинний фільм про майбутнє, а роллю Степана і Наді в майбутньому виконували заздалегідь підготовлені актори, об'ємні зображення яких наші мандрівники, безперечно, бачили і з якими говорили...

А тепер кілька слів про "подорожі в часі". Скажу коротко: останні дослідження вчених показують, що час асиметричний, тому подорожувати в майбутнє або повертатися в минуле так, як про це говорив Степан, не можна, бо при цьому пору-

шувалися б закони, за якими причина і наслідок тісно пов'язані...

Степан забув, де знаходиться, забув, що "машина часу" несе їх назад, у минуле. Нахилившись, він міцно поцілував Надю...

Навколо почувся дружній сміх, оплески. Степан розгублено оглянувся. Півсфери розійшлися, "машина часу" вже не діяла. Вони знов опинились в аудиторії університету. Експеримент закінчився.

Гримайло взяв очмалілих Степана і Надю за руки, з'єднав їх і, покриваючи басом сміх та шум овації, проголосив:

— Сам навіть вигляд цих експериментаторів промовисто свідчить, що вони побували в майбутньому!.. Правда ж?

Але не сумуй, Степане! Хіба ти щойно не переконався в тому, що найкращою машиною часу є наша мрія? Наша думка, яка заглядає в минуле або в найдалше майбутнє! Чуєш, Степане?..

... А за вікнами університету буяла животнорна весна, заливаючи київські вулиці білим кипінням каштанів...

**СПОЖИВЧА КРАМНИЦЯ
CLOVER FARM
— DUNDAS MARKET**

1161 Dundas St. West,
Toronto, Ont. LE 6-1464

Я. Хоростіль, Е. Івашко
безплатна доставка товарів

СЛОВО ~ НАША ЗБРОЯ

3 промови Максима Рильського

На з'їзді письменників України, що відбувся в першій половині березня в Києві, виступив поет Максим Рильський з апелем дбати про чистоту і красу української мови. Його виступ настільки характеристичний, що вважаємо потрібним познайомити з ним наших Читачів, не вносячи в текст ніяких змін.

"Дорогі товариші, ми часто, дуже часто цитуємо слова Шевченка:

... Возвеличу
Малих отих рабів німих!
Я на сторожі коло їх
Поставлю слово.

Ми всі знаємо з шкільних років слова великого Пушкіна, що поет повинен "глаголом жечь сердца людей". Ми не раз згадуємо слова Лесі Українки: "Слово, чому ти не твердая криця". Ми часто говоримо про слово, як знаряддя поезії. Але не завжди ми з достатньою мірою у своїй творчій практиці розуміємо, що значить для поета, і не тільки для поета, а для людини взагалі, слово. Слово — це наша зброя. І коли вчора Микола Платонович Бажан говорив про мову нашої літератури, то я відчув, як хвилює те, що ми в достатній мірі досі уваги не приділяємо мові наших творів, тако-го вимогливого до себе художника, як Бажан.

Ми багато чого боїмося в мові, ми багато чого не робимо в мові, не дбаємо про мову і про фонетичну її красу, скажімо. Я, наприклад, читаю багато перекладів, багато оригінальних творів і бачу, як нічо-

го не варт непоганому поетові чотири приголосних поставити в ряд, так що цього вголос читати не можна, лише про себе можна прочитати. І багато є таких випадків недбалого ставлення до мови.

Коли ми подивимося на історію російської літератури, то побачимо, що від Ломоносова і через Пушкіна до Маяковського аж до наших днів велась боротьба не тільки за чистоту, але й за багатство мови, як ця боротьба пронизує всю історію російської літератури. Ми знаємо, як Пушкін насміхався з тих критиків, які закидали йому "простонародність" мови в "Руслані і Людмилі". Ми знаємо, яку правильну позицію знайшов Пушкін у боротьбі між шишковістами і карамзіністами, яку величезну роль у діяльності Пушкіна як основоположника російської літератури грала його боротьба за народну, красиву, багату мову.

А коли ви згадаєте висловлювання Маяковського про мову, то згадаєте, що Маяковський надавав надзвичайно великої ваги шуканням у мові, творчості в мові, навіть дерзновенності в мові.

Коли звернутись до творчості нашого Шевченка, стає зрозумілим, що коли б Шевченко зупинився на тому етапі розвитку української мови, який був до нього, — на етапі Котляревського, Гулака-Артемовського, Квітки, то це дуже йому заважало б відіграти ту роль, яку він як письменник, поет-революціонер, поет-пророк відіграв у нашій літературі. Згадаймо героїчну боротьбу Михайла Старицького за збагачення української мови, згадаймо, чим була українська мова до Лесі Українки і чим вона стала після Лесі Українки. Ви погодитесь зі мною, що і це зобов'язує нас більше дбати про чистоту мови художніх творів і її збагачення.

Я цими днями прочитав в журналі "Новий мир" статтю т. Подольського "Щедрість генія". Ця стаття про мову великого російського і великого світового ученого Павлова. Виявляється, що Павлов був не тільки великим фізіологом, а й надзвичайним стилістом, який, виходячи з міркувань потреб висловити свою думку найясніше, найпростіше, найчи-

Л. В. ЛИТВИН

адвокат і нотар

575 Queen St. W., Toronto

ЕМ 6-7040

стіше, використовував усі багатства російської мови. І те, що часто педанти-редактори у нас називають архаїзмами, і те, що в наших словниках звуть вульгаризмами і т. ін., — все це йшло на службу геніяльний мислі Павлова, бо не тільки в художній літературі, а й у кожному слові людському увага до мови — доконечна річ для того, щоб думка знайшла свою справжню, кришталеву форму.

Коли ви згадаєте, як багато працював над формою своїх творів Карл Маркс, як його хвилювали перекази його творів, зокрема його "Капіталу" на російську мову, коли згадаєте, яким стилістом і поетом був Фрідріх Енгельс, як дбав про чистоту, логічність, стрункість і красоту мови Володимир Ілліч Ленін, то ви, розуміється, глибоко відчуете, що у цих учителів варто і цього вчитись. Досить згадати, що в дуже бурхливі, складні часи нашої історії Володимир Ілліч знайшов час писати спеціально про чистоту російської мови, про культуру російської мови.

Мені аж ніяк не хотілось би принижувати українських поетів, прозаїків і драматургів, але все ж мені здається, що мій заклик до ще більшої уваги до мови, як нашого найголовнішого письменницького знаряддя,

**Друкарня
КИЇВ**
KIEV PRINTERS LTD.
686 RICHMOND ST. W.
TORONTO, ONTARIO
EM 3-7839

не прозвучить на цьому з'їзді марно.

(Далі поет читає свій вірш "Рідна мова").

РІДНА МОВА

Як гүл століть, як шум віків,
Як бурі подих — рідна мова,
Весняних пахощі листків,
Сурма походу світанкова,
Неволі стогін, волі спів,
Життя духовного основа.

Цареві блазні і кати,
Раби на розум і на вдачу
В ярмо хотіли запрягти
Її, як дух степів гарячу,
І осліпити, й повести
На чорні торжища незрячу,

Хотіли вирвати язик,
Хотіли ноги полатати,
Топтали під шалений крик,
Зробить калікою з калік
Тебе хотіли, рідна мова.

І ти порубана була,
Як Федір у степу безрідний,
І волочила два крила
Під царських маршів грюкіт
мідний, —

Але свій дух велично-гідний
Як житнє зерно берегла.

І цвіт весняний — літній овоч
На дереві життя давав,
І Пушкінові Максимович
Пісні українські позичав,
І де сміявся Іван Петрович, —
Тарас Григорович повстав.

І мимо п'яних панських шлюбів
Котилась хвиля польова,
І непокірний Добролюбов
Народу боронив права,
І не в диму картярських клубів
Душа світилася жива,

А там, де піт росив священний
Народу-велетня чоло,
Де мислі пагілля зелене
Вітрам наперекір цвіло, —
Там зводився язик вогненний,
Там пісні полум'я росло.

Мужай, прекрасна наша мова,
Серед прекрасних братніх мов,
Живи, народу віще слово,
Нал прахом царських корогов,
Цвіти над нами веселково,
Як мир, як щастя, як любові!"

Промову Рильського нагоро-
джено довгими оплесками.

ДЛЯ НЬОГО БІЛЬ ЗУБА БУВ ЩАСТЯМ

Умберто Пінтавді, 28-річний сицілієць, завдячує болеві зуба те, що він сьогодні бачить.

В наслідок стрясення мозку після одного з автових акцидентів Умберто втратив зір. Всі поради лікарів, всі операції виявились безуспішними.

Аж ось недавно почали його дошкульно боліти зуби. Умберто пішов до дентиста і цей вирвав йому два кутні. Тільки це сталось, як Пінтавді крикнув: "Я бачу, я бачу!"

Лікарі пояснили опісля, що в наслідок стрясення під час катастрофи, корені зубів притиснули нерви, сполучені з оптичними нервами, і це спричинило сліпоту.

УКРАЇНЦІ В ЧИНЧІЛЕВІЙ ІНДУСТРІЇ

З початком січня ц. р. відбулася в будинку Братства Орлів при вулиці Оссінгтон у Торонті річна виставка чинчіль центрального Онтерія. Взяли в ній участь також українські годувальники цих рідкісних невеличких звірят, обдарованих природою блакитними, легесенькими, пухкими й дорогоцінними кожущками.

В складі оціночної комісії виставки були: кол. президент відділу центр. Онтерія і теперішній секретар канадійських національних годувальників чинчіль Р. Стонгавз, кол. довірогосподар президент і секретар онтарійського відділу І. Вилс, теперішній президент канадійських національ. годувальників Е. Дін. Всі вони не будьякі спеціалісти в теорії і практиці плекання чинчіль, а також прекрасні знавці чинчільної індустрії.

Виставлені чинчілі поділено на три категорії, залежно від кольорів кожущків: ясно-блакитні, середньо-блакитні і темно-блакитні. В першій категорії дістав головну нагороду С. В. Морлей. Другу й третю нагороду в тій категорії признано українцеві А. Хомі з Торонта. Цей самий Антін Хома одержав першу й третю нагороду в категорії середньо - блакитних чинчіль. Другу нагороду в тій категорії признано також українцеві — мгрові Юліянові Волчужові з Торонта. В третій

категорії українці не виставляли своїх звірят.

Чинчіля є найновішим звірятком, доданим до гурта канадійських домашніх звірят. Вперше привезено його до Канади в 1937 році. Хоч загалом історія чинчіль не нова. Навпаки, це одно з найдавніших звірят світу. Мільйони років тому, коли гори Анди в Південній Америці ще перебували в сфері тропічного клімату, похливі чинчілі вміли вже прекрасно маскуватися перед праісторичними монстрами. Коли згодом Анди вкрилися льодовиками, ці самі чинчілі зуміли пристосуватись до суворого клімату і знову збереглися. Мають першими спостерегти красу й ніжність чинчілевих кожущків індіанці з племені чинчів, які й дали назву цим звірятам. Було це біля 900 року по Христі. Коли інки покорили чинчів, то й самі стали користуватись шубами з чинчіль під час найбільших врочистостей. Здобувши країну інків, еспанці повезли чинчілеві футра, разом з золотом і дорогоцінностями до Європи. Чинчіля стала незабаром популярною на європейських королівських дворах. Самим тільки володарям дозволялося носити чинчілеву шубу, придворні могли лише обшивати нею свої одяги, а для всіх інших людей ці хутра були забороненими.

Почалася жажлива нагінка на цих милих звірят. В самому

Для маленької Люби Волчук чинчіля — це в першій мірі мила подруга, що заступає їй і собачку, і котика.

тільки 1899 році з Чіле експортовано до Європи 440.000 чинчілевих шкірок. В 1914 році почало загрожувати повне винищення чинчіль, отже чилійський уряд заборонив полювати на чинчіль і вивозити за кордон їх кожущки. Тільки американському гірничому інженерові Матесві Чепменові дозволено зловити живими кілька чинчіль і перевезти до ЗДА. Чепмен найняв 23 мисливців-індіан і вони після чотирьох років полювання схопили 11 живих чинчіль. Впродовж дальших трьох років зношено чинчіль

щораз нижче з холодних верхів, при звичаючи їх поступенно до теплішого клімату. Врешті в 1923 році Чепмен привіз чинчіль до ЗДА, де започатковано їх домашнє плекання. Чинчілі виявилися витривалими, лагідними і приятельськими звірятками. В 1937 році вперше привезено одну парв чинчіль до провінції Альберта в Канаді, заплативши за неї 3.200 доларів.

Нині число чинчіль в домашньому плеканні зросло до багатьох тисяч штук. Чинчілева індустрія набрала міжнароднього значення. Ціни значно обнизилися і стали доступними для ширших кіл населення. Все таки чинчілеві шкірки-кожущки стоять і досі на найвищому щаблі в кушнірській індустрії. Чинчілеві шубки коштують ще й тепер тисячі доларів.

Плекання чинчіль є поплатне, дуже дешеве і приступне навіть для людей-робітників, які живуть у місті. В міських умовах життя тримають звичайно чинчіль в пивницях під хатами, або в гаражах. Чинчілі є тихими, дуже чистими звірятками і не виділяють жодного неприємного запаху.

Вкінці ще одне зауваження: Якщо купуєте чинчілі, то уважайте, в кого купуєте. Бо й у цій галузі промислу є "люди і людська". Купуйте в чесних і совісних людей, які вам розкажуть, на що при купівлі треба уважати та як слід чинчілі плекати, щоб мати успіх.

А. Федорів

**ДУЖЕ ШВИДКО
можуть одержати**

ПОСИЛКУ З ОДЯГОМ

ВАШІ РІДНІ В УКРАЇНІ

**якщо вишлете її з Англії
ЗА ПОСЕРЕДНИЦТВОМ "МИ І СВІТ"**

Наші посилки, висилані через українську висилкову фірму ЧУМАК і С-КА в Лондоні, доходять в Україну вже за три тижні.

Наші ціни найнижчі,
обслуга найкраща,
доставка гарантована

На добавок, — заробіток з посилки залишається
в українських руках та служить пропаганді
української культури.

З 1 січня впроваджено знижені оплати на люксові речі.

Отже,

**ЯКЩО ШЛЕТЕ ПОСИЛКИ РІДНИМ, ТО РОБІТЬ
ЦЕ ОBOB'ЯЗКОВО ЧЕРЕЗ "МИ І СВІТ", БО ДОХІД
З НИХ ПРИЗНАЧЕНИЙ НА ПОКРАЩАННЯ ВАШОГО
ЖУРНАЛУ ТА НА РОЗБУДОВУ ПЕРШОЇ УКРАЇН-
СЬКОЇ КАРТИННОЇ ГАЛЕРІЇ.**

На бажання, висилаємо каталог товарів і цінник.

МЕТАЛИ ХХ СТОЛІТТЯ

ТИТАН

Навряд чи зустрінеш тепер людину, що не мала б справи з якимось алюмінієвим виробом. Алюміній так міцно ввійшов у промисловість, транспорт і побут, що нині різноманітністю застосування він поступиться місцем, мабуть, лише перед залізом.

А проте, хоч у земній корі алюміній — найпоширеніший метал, — одержано його було всього понад 130 років тому, в той час як, наприклад, залізо відоме з далекої давнини. За переказами, одному французькому королеві як подарунок піднесли корону з алюмінію — факт, що досить промовисто свідчить, як дорого цінили цей метал, виділити який з його сполук було справою нелегкою. Ці труднощі вдалося подолати лише наприкінці ХІХ століття, після чого й почався триумфальний марш алюмінію. Нині немає такої галузі техніки, де б його не застосовували.

Аналогія з алюмінієм напрошується сама собою, коли знайомишся з новим промисловим металом — титаном. Титан також не є рідкісним елементом: він становить 0,61 процента маси земної кори, а це чимало, коли врахувати, що на такі широко застосовувані метали, як мідь, цинк, хром, марганець і ванадій, разом припадає всього 0,02 процента маси земної ко-

ри. А тимчасом, хоч відкрили його задовго до алюмінію і хімічні сполуки його (наприклад, двоокис титану — титанове білило) відомі так само давно, — метал цей ще навіть десять-п'ятнадцять років тому вважали за рідкісний. Чому ж? Бо в природі він зустрічається в розсіяному вигляді, а придатних для розробки родовищ титанових руд ще донедавна було зовсім мало. І тільки останнім часом виявили значні запаси мінеральних сполук титану, в тому числі цілий ряд концентрованих родовищ. В Україні цей метал знайдено як у комплексних рудах — титаномагнетитах, що мають найбільше промислове значення, так і в ряді мінералів (ільменіт, титаніт, рутил та ін.). Отже, є достатня сировинна база для розвитку промислового виробництва титану, потреба в якому безперервно зростає.

Чим же цікавий титан, чим пояснити посилений інтерес до нього в найрізноманітніших галузях промисловості?

Справа в тому, що титан поєднує в собі ряд властивостей, надзвичайно цінних з точки зору вимог сучасної техніки.

Титан — легкий метал з питомою вагою всього 4,55. При цьому він має досить високу температуру плавлень (втричі більшу, ніж алюміній) і величезну міцність. Менш як удвоє важчий від алюмінію, він втричі

міцніший за нього. Титан легко зварюється, кується, піддається гарячій обробці, не втрачаючи міцності навіть при температурі понад 600 градусів, а холодна обробка підвищує його міцність у півтора раза.

Особливо жаростійкі сплави титану, які також мають малу питому вагу і тому дістали широке застосування в авіаційній промисловості. Сплави магнію й алюмінію, що їх звичайно застосовують у літакобудуванні, виявляються непридатними, бо плавляться при температурі понад 250 градусів, і їх заступають сплави титану.

Сплави титану з вуглецем, вольфрамом і кремнієм відзначаються великою твердістю, і з них виготовляють різці для обробки чавуну, кольорових металів, а також шліфувальні круги, бруски та інші абразиви.

Титан і його сплави дуже стійкі до корозії, зокрема до дії річкової та морської води, і є прекрасним матеріалом для різних гідротехнічних споруд, кораблебудування, морської авіації та для виготовлення хімічної апаратури.

Широке застосування знайшли і сполуки титану. Двоокис титану — титанове білило — дуже міцна біла фарба. Ця речовина входить до складу тугоплавкого скла, що з нього виробляють жаростійкі скороводи та лабораторійний посуд.

Впровадженню титану в промисловість перешкоджали ті самі причини, з яких довго не був доступний алюміній: титан надзвичайно складно виділити з його сполук. І лише недавно вдалося перебороти ці трудно-

щі й освоїти промислове одержання титану, виробництво якого за останнє десятиліття зросло приблизно в дві тисячі разів.

ГЕРМАНІЙ

Чимало часу — цілих п'ятнадцять років! — потрібно було хімікам для того, щоб знайти цей досить невіддатливий елемент. Звичні способи аналізу мінералів були малодійові, і тільки щаслива думка, що виникла у К. Вінклера, — вдатися в пошуках екасиліцію до спектра троскопа, — виправдала себе. Після спостережень за спектрами багатьох мінералів і солей Вінклер у процесі вивчення привезеного з Саксонії мінералу аргіродиту звернув увагу на нову кольорову лінію якогось елемента. Саме ця лінія і була "візитною картою" екасиліцію, що йому пізніше на честь своєї батьківщини вчений дав ім'я германію.

Так після тривалих шукань вдалося нарешті виявити гірську породу, що містила новий елемент. То була сіль сульфогерманійової кислоти. Через деякий час чимало цього мінералу знайдено було в Болівії, а інший носій германію — мінерал германіт — у південнозахідній Африці.

Германій належить до так званих рідкісних розсіяних елементів, які, майже не утворюючи власних мінералів, присутні всюди, однак у зовсім незначних концентраціях, що іноді виражаються в тисячних частках процента. Це, ясна річ, не може не здорожувати їх добування з породи.

Останнім часом встановлено, що германій міститься в природних сірчистих сполуках, зокрема в уже згадуваних аргіродиті й германіті, а також у цинковій обманці, в окисах (олов'яний камінь, хлористий залізняк та рутил), у деяких силікатах (особливо в цирконі) і навіть у кам'яному вугіллі. Усе це так звані комплексні руди й мінерали для одержання багатьох рідкісних елементів, серед яких так ґрунтовно замаскувався германій.

Особливий інтерес являє кам'яновугільна зола, де вдятеро більше олова, в 150 разів — кобальту, в 1000 разів — бору й у 2800 разів — германію, ніж сконцентровано їх у середньому в мінералах земної кори.

Чим же цей метал заслужив таку пильну увагу до себе? Головна причина — специфічність його застосування, особливі властивості германію або ж одержаних з його сполук продуктів. Чистий германій — подібний до олова, але крихкіший за нього сіробілий метал — відзначається трьома властивостями: значною тугоплавкістю, слабкою окислюваністю та односторонньою електропровідністю.

Уперше практичне застосування германій знайшов у медиків: вони встановили, що деякі його солі — дійовий засіб проти недокрів'я. Пізніше двоокис германію у вигляді невеличких домішок почали використовувати для виготовлення особливо міцного скла з великим коефіцієнтом заломлення проміння — це дуже ціниться в оптиці.

Як і стронцій, германій знайшов застосування у виготовлен-

ні світних речовин. Надзвичайно зріс інтерес до нього, відколи на цей метал надійшла заявка від літакобудівників. Металургам вдалося з допомогою незначних присадок металічного германію до легких алюмінієвих сплавів типу дюралюмінію та лавталю, не збільшуючи ваги, підвищити їх опірність розриву, тобто посилити, кінецькінцем, міцність матеріалів, що йдуть на будівництво літаків. З цього часу германій, як і алюміній, став "крилатим" і почав широко використовуватись в авіації.

Германій виявився металом просто-таки дивовижних можливостей. Вже зовсім недавно він очолив працювиту сім'ю напівпровідників.

Напівпровідникова пластинка або ціла серія їх являє собою щось подібне до диномашини, яка породжує струм внаслідок складного внутрішнього руху електронів. З напівпровідникових блоків виготовляють особливі термоелементи, а з часом збудують потужні термогенератори. У світі завтрішнього дня численні силові установки постачатимуть промисловості й транспорту електрику, одержану безпосередньо від тепла котлів. Германієві фотоелементи зможуть збирати й перетворювати на струм сонячну енергію. Напівпровідникові детектори й тріоди починають витіснити радіолампи завдяки своїй економічності, мініятурності й довговічності. Великі можливості відкриваються перед германієм у тепло-і холодильній справі, бо напівпровідники здатні перетворювати високі температури в низькі і навпаки.

Свої дивовижні властивості германій лише почав розкривати, але вже й тепер можна сказати, що він викличе революцію в техніці найближчого майбутнього. Застосування його п'яти ізотопів і численних хімічних сполук обіцяють людству чимало. Від нього значною мі-

рою залежатиме розвиток металургії, електроніки, радіо-та світлотехніки.

В Україні за короткий час геологи зуміли виявити багато родовищ комплексних руд, з яких хіміки-технологи навчилися добувати рідкісні розсіяні елементи, серед них і германій.

СПОРТОВІ ОКУРУШИНИ

СПОРТОВА РОДИНА

Якби видавалися дипломи спортовим родинам, найпершою повинна була б одержати такий диплом родина відомого спринтера з острова Трінідад Майка Агостіні.

Судить самі. Батько його був колись найшвидкішим футбольним півзахисником на Трінідаді. Дядько — один з кращих нападаючих у гербі. Старший брат Майка — Колін на протязі однієї доби з успіхом виступав у змаганнях з бігу на 110, 220, 440 і 880 ярдів та на одну миль. Мати спортсмена була чемпіонкою в грі у трав'яний гокей.

Сам же Майк Агостіні почав свою спортову кар'єру як боксер-любитель (в 11 матчах здобув 11 перемог), далі проявив себе як відмінний футболіст і аж потім захопився легкою атлетикою, в якій добився блискучих результатів.

ДЕСЯТЬ БРАТІВ БОКСЕРІВ

Однак, сперечатися з родиною Агостіні за пальму першости могла б інша родина, що проживає у Федеративній Республіці Німеччини. Десять братів Йоганнпетер з міста Дортмунд нещодавно брали участь у першості республіки з боксу. Ця

сім'я має свого представника в кожній з десяти вагових категорій. Карл-Гайнц став чемпіоном ФРН в півсередній вазі, Горст — у середній, а Пістер зайняв друге місце серед легковаговиків.

ДАВНИМ - ДАВНО

Еспанський король Филип II був завзятим шахістом. Він любив похвалитися своїми успіхами, запевняючи, що протягом цілого десятиліття не програв жодної партії. Але успіхи короля пояснювались лише хитрістю постійного партнера і його міністра Еспаньйоли. Міністр, граючи з королем, удавав, що докладає всіх зусиль для виграшу, але завжди виходило так, що Филипові вдавалося відбивати всі загрози противника і перемагати.

Але якось король грав так погано, що міністри, як він того не уникав, довелось виграти. Розгніваний король без слів вийшов з кімнати. А пригнічений своїм виграшем міністр сумно сказав присутнім:

— Зараз я виграв партію і програв міністерський портфель.

Слова його збулися: вже наступного дня Еспаньйола перестав бути міністром.

ГЕРБ ІВАНА МАЗЕПИ РАНІШЕ І ТЕПЕР

(З приводу Мазепинського року)

Жоден з українських гетьманських гербів не виявив такої постійності й життєздатності в українському гербовому мистецтві та загалом в українському культурному житті, як герб гетьмана Івана Мазепи. Всі інші гетьманські герби, навіть і герби таких велетів української історії, як Богдана Хмельницького, Івана Виговського й Петра Дорошенка, відомі сьогодні майже виключно тільки знавцям і любителям української геральдики та появляються лише принагідно в ілюстрованих історичних творах. Натомість герб гетьмана Івана Мазепи широко відомий українському громадянству, він відображається при різних нагодах і йому присвячується багато більше уваги, як гербам інших гетьманів. Причина цього явища зрозуміла: герб гетьмана Івана Мазепи являється сьогодні не тільки історичною пам'яткою з часів величнього Гетьманату, впродовж двох останніх століть плакає його українське громадянство як найкращого виразника великої ідеї Мазепинства.

Якщо б Іванові Мазепі довелося вийти переможцем з воєн початку XVIII століття та одружитися з Мотрею Кочубеїною, то його герб і досі існував би серед найвищих державних ієрархій України, як герб воло-

дарської династії. Гетьман не залишив потомства, його державотворчі змагання не увінчалися безпосереднім успіхом. Здавалося отже, що його прославлений герб піде в забуття, буде зберігатися тільки на пожовклих сторінках стародавніх книг і тільки принагідно згадуватимуть його в наукових статтях знакознавців. Однак ні смерть гетьмана на чужині, ні його безпотомство, ні поразка над Ворсклою, не дали його забути. Мазепинська ідея росла і розвивалася, вона шукала за своїм видимим знаком і знайшла його на три століття в родовому гербі великого й трагічного гетьмана.

На протязі минулих століть цікавилися ним, очевидно, в першій мірі науковці, які присвятили йому чимало уваги. Не тільки в українській, але й у чужинецькій науковій геральдичній літературі згадувано та досліджувано герб Івана Мазепи в куди більшій мірі, як герби інших українських гетьманів (напр. німці Зайдліц, Бюшнінг, світової слави гербовник Зібмахера, віденський геральдичний журнал "Адлер", поляки Красицький, Руликівський, Верига-Даровський, Кржижанівський та інші, росіяни Бантиш-Каменський, князь Дабіжа, а з українців на першому місці Сенютрович-Бережний,

князь Токаржевський - Карашевич, Битинський та інші). Та крім науковців мазепинським гербом цікавилися також дуже активно патріотичні кола українського громадянства, які користувалися ним, як виразником їхнього самостійницького та протиросійського наставлення.

Герб Івана Мазепи стався настільки емблематичним добром усієї нації, що в минулому сторіччі були пропозиції, щоб прийняти його за національний. Українська нація шукала тоді за гідною емблемою своєї самобутності й окремішності. Брано отже під увагу кілька гербів: золотого лева в блакитному полі, державно - династичний герб Галицько - Володимирського Королівства, Київського Архистратига — печатний знак Мономаховичів з XII сторіччя, герб Русі з литовсько-польських і козацьких часів, а теж герб гетьмана Івана Мазепи. Вибір впав тоді на лева Романовичів, і він від Весни Народів аж до 1918 р. являвся всеукраїнським гербом, щоб опісля уступити першість тризубові Володимира Великого. Очевидно, що герб Івана Мазепи не мав за собою такої великої історичної минувшини, як три інші згадані герби, чи хоча б герб Запорозького Війська й Гетьманщини — козак із самопалом. Однак вже самі намагання зробити його національним гербом вказують, на те, з якою пошаною ставилося до нього тогочасне покоління.

Ця пошана притаманна й сучасному українському громадянству. Українська Національна Рада користується т. зв. Ма-

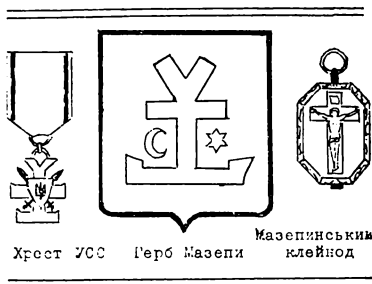
зепинським Клейнодом, як одною з найвищих національних і державних інсигній, а саме — відзнакою президента. Цей клейнод має на одному боці образ Господнього Розп'яття, а на другому герб Івана Мазепи.

Герб Мазепи знайшов теж своє примінення в сучасній вояцькій емблематиці. Один із бойових орденів України — Хрест Українських Січових Стрільців, це срібне хрестоподібне титло (нашитна фігура) гербу Івана Мазепи в дещо зміненому виді: немає побічних гербових фігур (півмісяця і зірки), за хрестом вміщені два схрещені мечі, а в перехресті знаходиться блакитний щит з золотим тризубом. Кращого ордену не можна було подумати для легіону, який перший підняв зброю проти російської займанщини.

Герб Івана Мазепи знаходить також широке застосування в українському національному і культурному житті. Бачимо його на обгортках книжок, на листівках патріотичного змісту, на недержавних випусках поштових марок тощо. Ніякою іншою національною емблемою, за винятком хіба тризуба та державного прапора, не користується українське громадянство так часто, як саме цим гербом.

Своїми початками сягає цей достойний герб зарання Київської Держави. В тих часах, поки ще постала геральдика, користувалися визначні староукраїнські роди своїми родовими дідичними знаками, т. зв. знаменами. Ці знамена не мали ще своєї означеної барви та

свого барвного тла і в більшості були вони нескладними руноподібними знаками, дуже часто грецькими, готськими чи слов'янськими буквами. З прийняттям християнства наступило т. зв. "хрещення" староукраїнських знамен додачею знаку хрестика чи перехрещенням поперечною рисою. Герб Мазепи — це сполука букв "У" і "Т" (остання в оберненому виді), а поперечна риска є після всієї правдоподібності залишком староукраїнського хрещення знамен. Подібні знаки — півмісяць і зірка — увійшли до гербу згодом. За часів галицько-володимирського королівства, коли на українських землях стала розвиватися під впливом Західної Європи геральдика, лягли стародавні знамена в основу родових гербів. Згідно з правилами геральдики, зображувано їх точно означеною барвою на гербовому щиті іншої й теж докладно означеної барви. Очевидно, що це герботворення підлягало затвердженню українських королів і князів. Такою була теж минувшина гербу Мазепів. В геральдиці відомий цей герб як "Курч" і ним користувалися також князі Курцевичі, нащадки панівного дому Рюриковичів (лише в Курцевичів гербові поле червоне, а в Мазеп-Колодинських, предків гетьмана, воно блакитне). Досліді над минувшиною цього гербу ще не завершені й вони збуджують особливе зацікавлення українських геральдиків. Обозначенням з геральдикою образотворчим мистцям особливо цікаво досліджувати численні стародавні зображення цього

гербу на українських пам'ятках з часів гетьмана і в чужинецьких гербовниках.

Тепер, у Мазепинському Році, прийдеться українським мистцям творити нові зображення гетьманського гербу з нагоди різних врочистостей і видань. Треба дбати, щоб ці зображення були правильними, — не тільки з огляду на велику пошану до гетьмана, але й тому, що кожний родовий гетьманський герб був одною з трьох найвищих інсигній Української Козацької Держави, побіч військового гербу (лицаря-козака з самопалом) і гербу Русі (Київського Архистратига). Бували випадки, що головне гербові титло зображувало мильно золотою барвою, вміщувало над ним панцер, що не має жодного історичного обґрунтування, та ще на добавок кладено ці емблеми на щит синьобарви, що чужа українській геральдиці. Правильне зображення основних двох складових частин цього гербу, себто гербового щиту з нащитним титлом є ось яке: в блакитному полі срібне титло, супроводжене з правого боку золотим півмісяцем, який звернений ріжма-

ми в сторону титла, а з лівого — золотою шестираменною зізвздою. Подібних складових частин гербу, т. зв. гербового зточення, себто лицарського шолому, увінчаного листковою короною, нашоломника і покровців, чи багрового, горностаєм підбитого плаща та завершеного княжою короною чи гетьманською шапкою, як теж арматури, краще в таких випадках не зображати з двох причин: такі складні гербові зображення вимагають з боку мистця глибокого й докладного знання геральдичних правил, а крім цього користуємося сьогодні цим гербом не як боярсько-родовим чи княжо-гетьманським гербом Івана Мазепи, лише як проглядним, нескладним і новітнім символічним знаком його ідеї — непоробного Мазепинства.

**Найкращої якості
МОЛОЧНІ ПРОДУКТИ**

особливо знамениті
домашнього виробу сириники,
замовляйте в

M-C DAIRY CO. LTD.
212 Mavety St. — RO 6-6711

Від 1687 року супроводить цей стародавній герб українську націю на її важкому життєвому шляху і сподіваємося, що знайде він належне собі місце та продовжуватиме своє духове життя в одній з найвищих інсигній відродженої української державности. В Мазепинському Році, сильніше, як будь-коли, віримо, що він, як виразник духа Великого Гетьмана. голоситиме прийдешнім поколінням: Я ПЕРЕМІГ!

ЗАКОН ЗАБОРОНЯВ КОСМЕТИКУ

Не завжди так, як сьогодні, жінка могла свobodно користуватись косметикою, щоб плекати свою красу. У XVIII сторіччі в Англії за косметичку каралося важкою тюрмою. Парлямент схвалив був закон, що "кожна жінка, яка спонукає до подружжя підданого Королівського Маєстату, покористувавшись парфумами, мальовилом, косметиками, штучними зубами, фальшивим волоссям, підкладками чи високими закаблукками, підпадає під закон про ворожбицтво і таке подружжя уважається недійсним".

На щастя, цей закон давно втратив актуальність і жінки можуть свobodно плекати свою красу, користуючись всіма осягами науки і техніки.

6 МІЛЬЯРДІВ ЛЮДЕЙ В 2000 РОЦІ?

Статистичне бюро організації Об'єднаних Націй обраховує, що, коли природний приріст ітиме теперішнім темпом, то в 2000 році на нашій планеті житиме біля 6 мільярдів людей.

За останніх два роки кількість людей збільшилася на 90 мільйонів душ. Отже тепер живе на землі 2.800 мільйонів людей.

Ю. Пащенко

ПО СЛІДАХ НЕВЛОВИМОГО

Останнім часом на сторінках світової преси все частіше з'являються повідомлення про "йеті", "метохкангмі", "мігьо" і т. ін. Більшість цих назв означає "снігова людина".

Мабуть, єдиним мандрівником-європейцем, якому пощастило побачити цю загадкову істоту поблизу, був грецький дослідник А. Томбоці. Це було 1925 року в таборі, розташованому на висоті 4600 метрів в ущелині поблизу перевалу Цемо (на півдні Гімаліїв). Почувши крик носильників, Томбоці вискочив з намету і побачив унизу, в долині, якусь постать. Ось що розповідає мандрівник: "Вона держалася зовсім прямо, зрідка нахилиючись, щоб викопати корені карликових рододендродів. На сніжному фоні постать здавалася темною, і на ній не було ніякої одежі. Приблизно за хвилину ця істота ввійшла у густі зарості й зникла. Я роздивлявся залишені нею сліди, формою схожі на людські, але завдовжки тільки 6 — 7 дюймів (15,2 — 17,7 сантиметра). Відбитки п'яти пальців і підйому були чіткі, а сліди п'ятки — невизначні. Сліди, безперечно, належали двоногій істоті".

Є відомості, що 1948 року норвежці Фростіс і Торберг також у районі перевалу Цемо разом із супутниками-шерпами йшли по слідах, схожих на людські.

Це кінчилося тим, що несподівано на них напала якась людиноподібна істота. Вона збила з ніг і покалічила одного з мандрівників. Поки решта подавала допомогу потерпілому, незвичайна істота зникла.

Чарлз Стонор — учасник спеціальної англійської експедиції, що вирушила на пошуки "снігової людини", вважає цю історію дивною і вказує, що вона згодом не підтвердилася.

Оце й усі відомі зустрічі європейців із загадковим йеті. Проте майже всі місцеві жителі впевнені в його існуванні і досить часто розповідають про свої зустрічі з ним.

Ігумен монастиря в Катманду (столиця Непалу), ляма Пунья Байра, твердить, що йеті живуть невеликими групами, при чому вожаком є самка.

Розповідають, ніби в місячні ночі йеті збираються під високим деревом, де самці влаштовують своєрідні змагання — стараються пригнути до землі товсту гілку, а потім відпускають її. Така гра триває цілу ніч.

Багато шерпів кажуть, що йеті — напівлюдина-напівтварина. Живуть ці істоти на висоті 2,5 — 4 тисячі метрів, а шукаючи їжу, забираються навіть на висоту 6,5 тисячі метрів. Звичайно вони ходять поодиноці, але бачили їх і по двох та по трое.

Цікаву розповідь шерпи Пхурпа із селища Тарке (на північ

від Катманду) наводить у своїй статті вчений М. Гупт.

"Майже о десятій годині ранку, — розповідає Пхурпа, — я пішов до свого млина, розташованого на околиці селища, щоб забрати борошно й засипати зерно. Щоб до млина не забрався якийсь звір, я завжди добре зачиняв приміщення і був дуже здивований, коли побачив, що двері відчинено. Вирішивши, що до млина завітав хтось із жителів нашого селища, я надумав піймати його на гарячому і, наблизившись обережно до млина, зазирнув у щілину. Але всередині я побачив не людину, а велику людоподібну істоту, все тіло якої було вкрите довгим густим волоссям. Вона з'їла все борошно і шукала ще чогось попоїсти.

Страхіття мало близько 9 футів (274 сантиметри). Його довгі руки майже досягали колін. Істота так захопилася, що не помітила мене. Безволосе плескувате обличчя тварини з багатьма зморшками нагадувало мавпячу морду. Висока голова мала конічну форму. Нігті довгих пальців нагадували кігті ведмеда. Розшукуючи борошно, страховисько весь час ричало, наче дикий кабан. Хвоста в нього не було зовсім. Тіло істоти було біле від борошна, яке вона запихала в рот обома руками.

УКРАЇНЬКА КНИГАРНЯ "АРКА"

грам. плити, радіоапарати
та інше.

575 Queen St. West
EM 6-7061 Toronto, Ont.

J. BOYKO REAL ESTATE LTD.

383 Roncesvalles Ave.
Toronto, Ontario
LE 4-8821

Великий вибір хат, бизнесів
і фармів.

Поки істота ще не помітила мене, я обережно відскочив і швидко побіг до селища — покликати на допомогу жителів. Йеті почув мої крики і на двох ногах швидко пострибав до снігових вершин. Жителі селища, що вибігли на мої крики, бачили, як він тікав".

Трос жителів, як пише Гупт, підтвердили, що вони дійсно бачили величезну людоподібну істоту, яка бігла на значній віддалі. Вона була дуже волохатою, і жителі гадають, що то напевно був йеті.

Великий інтерес являють сліди, які порівняно часто зустрічаються у високогірних районах Гімалаїв. Більшість учених вважає, що вони не можуть належати жодній з відомих там тварин. Ось як учасники швейцарської експедиції 1952 року описують сліди на льодовику Кхумбу:

"Довжина сліду була 25 — 30 сантиметрів, ширина 12 — 15, а відстань між відбитками 35 сантиметрів. Сліди йшли по прямій лінії, на двох з них було видно відбитки трьох кігтів. Великий палець дуже відставлений від інших чотирьох, але кігтя на ньому не було помітно. На деяких слідах на п'ятці виднівся відбиток схожий

на шпору, мабуть, слід пасма шерсті. Вага цієї істоти була визначена у 80 — 100 кілограмів”.

Сліди йеті найбільше схожі на відбитки первісної людини кам'яного віку — неандертальця, виявлені 1952 року в печерах Італії, де вони збереглися у затверділій глині. Але відбиток “снігової людини” ще примітивніший, хоч і різко відмінний від сліду горилі.

3 січня по травень 1954 року в Гімалаях розшуками “снігової людини” займалася спеціальна експедиція, організована англійською газетою “Дейлі мейл”. Учасники експедиції не раз знаходили сліди йеті, шляхом випиткування місцевих жителів вони зібрали багато відомостей про зовнішній вигляд і спосіб життя загадкової істоти.

Чарлз Стонор, систематизувавши всі дані, твердить, нібито шерпи розрізняють дві породи йеті: “дзу-ті”, що зустрічається переважно в Тибеті і є, мабуть, не чим іншим як рудим гімалайським ведмедем (його деякі шерпи бачили в неволі в тибетських містах), і “міх-ті”. “Міх” означає “людина”. Саме до цієї породи і належить йеті, що зустрічається в краю шерпів. Живе він вище межі лісу, але нижче постійної

снігової лінії, в суворій альпійській зоні.

За розповідями шерпів, у “міх-ті” така ж будова, як у людини: хвоста нема, голова загострена і на обличчі немає волосся. На зріст йеті в чотирнадцятирічного підлітка. Крик у нього дуже гучний, протяжний і верескливий. Цікаво, що в різних місцях шерпи відтворюють його цілком однаково.

Взимку йеті спускаються нижче і частіше зустрічаються поблизу людських жител. Ходить цей звір звичайно на двох ногах, але коли поспішає чи йде по глибокому снігу, стає рачки. Живиться “снігова людина” високогірними гризунами пшухами, а можливо, також іншими дрібними гризунами й комахами.

Ч. Стонорові і його супутникам пощастило ознайомитися з двома “скальпами” йеті, що зберігаються у високогірних монастирях Гімалаяв. Ці “скальпи”, які мають конічну форму і вкриті щетинистим рудим і чорним волоссям, докладно списано й сфотографовано. Також дозволено зрізати зі скальпа трохи волосся.

У Лондоні все це дослідив доктор Джон Вуд, який прийшов до висновку, що це не скальп, а шматок шкіри з плеча якоїсь невідомої тварини,

R. Cholkan Real Estate Ltd.

527 Bloor St. West — (near Bathurst) — Toronto, Ont.

LE 2-4404

Найбільша українська агенція купівлі і продажів нерухомостей в Торонто.

але не ведмеда і не мавпи (деякі вчені вважають, що йеті — ведмідь чи мавпа).

Старанно аналізуючи зібрані відомості, вчені прийшли до висновку, що в районі Гімалаїв, Паміру, Тянь-Шаню і південного заходу Монголії дійсно зрідка зустрічаються окремі особини якогось поки що невідомого зоологам виду тварин. Головним місцем життя цих істот, як вважають вчені, повинні бути райони північно-західного й західного Китаю.

Китайські дослідники повідомляють, що багато місцевих жителів зустрічали йеті на півдні й північному заході Тибету. Ця істота пересувається на двох ногах, вкрита бронзовою шерстю, на голові в неї росте довге волосся. Обличчя схоже і на мавпяче і на людське. За повідомленнями вченого Ге Лана, в деяких монастирях зберігаються черепні кришки та шкури цих тварин.

Професор Цзінь Пен повідомив, що 1947 року в провінції Ганьсу було впіймано живого "мігьо", тобто дику людину". Через кілька днів він помер, з нього зняли шкуру, яка зберігається в храмі Хуфашеньдян.

Д-р ПЕТРО ГЛІБОВИЧ

дентист

242 Runnymede, Toronto, Ont.

Tel.: RO 7-6124

Професор Бурхан розповідає, що в Сінцзянь-Уйгурському автономному районі в 1957 році мисливець-уйгур застерелив "мігьо" і зняв шкуру, що зберігається тепер у начальника Курльського повіту.

Усі ці факти потребують ще дальшого уточнення й аналізу, бо їх недосить для остаточного розв'язання проблеми "снігової людини". Водночас треба зібрати нові факти, продовжити розшуки як на південних схилах Гімалаїв, так і, в основному, на північних, у Тибеті. Учені мають ще уважно ознайомитися з шкурами "мігьо", які зберігаються в деяких монастирях Тибету.

Наполегливе нагромадження фактів і ретельна їх аналіза, безперечно, приведуть до розкриття загадки "снігової людини".

ПРАКТИЧНІ ПОРАДИ

Щоб знати, чи яйце свіже, покладіть його в посудину з соленою водою. Дуже свіже яйце, відразу пірне на дно, яйце, якому три-чотири дні, зануриться до половини, зберігаючи рівновагу. Натомість несвіже яйце плаватиме по поверхні води.

Дуже свіжого яйця не варіть на твердо, бо весь білок приліпиться до шкаралупи й не зможете його відірвати.

Якщо б'єте яйця, не бийте одне по одному в той самий посуд. Коли трапиться погане яйце, то зіпсує вам усі попередні, — отже бийте наперед поодиноці в чашечку.

КОТРА ГОДИНА ?

Щоб відповісти на це питання, досить глянути на ручний, кишеньковий, стінний годинник або, нарешті, набрати на телефонному диску потрібний номер, і відразу ж ви почуєте голос, який чітко скаже, скільки годин і хвилин пройшло від початку доби.

Але не одна тисяча років минула, поки "служба часу" досягла такої точності й досконалості. Вимірювати час люди почали десь між VIII і X століттями до Христа.

Історики не зафіксували, хто перший помінив, що довжина і напрямок сонячної тіні регулярно змінюються. Відомо тільки, що вимірювати час за допомогою сонячної тіні почали ще стародавні єгиптяни, а стародавні греки створили Т-подібний сонячний годинник з поділками на вертикальному стрижні.

Через триста років сонячний годинник являв собою вже коло з дванадцятьма поділками. У 290 році до нашої ери такий годинник був споруджений у Римі біля храму Квірінія. Араби, найкращі математики свого часу, пішли ще далі. Один з визначних арабських учених, Абул Хасан (XIII століття), створив сонячний годинник зі стрілкою до земної осі.

Один з перших європейців, хто присвятив себе вдосконаленню годинників, був Себастьян Мюнстер. Він поліпшив існуючі конструкції і створив місячний годинник, який показував час

уночі. Зразок місячного годинника зберігся в Кембріджському університеті (Англія). Цікавий був також створений в Англії "зоряний годинник". Полярна зоря береться за центр уявного циферблата, а Велика Ведмедиця є стрілкою.

Таку ж багатовікову історію, як і сонячний, має водяний годинник. Під час розкопок в Єгипті знайдено годинник, що відноситься до XIV століття до Христа. Це посудина, з якої рівномірно витікає вода. На внутрішній стінці є дванадцять позначок з проміжками в одну годину. У дно вмонтовано перлину з отвором, крізь який витікала вода. Очевидно, тоді вважали, що інший матеріал буде розмитий безперервним потоком, а це позначиться на точності вимірювання часу.

Серйозним недоліком водяного годинника було нерівномірне витікання рідини. Поки посудина повна, вода збігала швидко, але далі потік сповільнювався. На ході годинника позначалась і температура: при підвищенні її вода струмувала сильніше. І все-таки ці годинники досягали значної точності і застосовувались протягом багатьох віків, відігравши значну роль у розвитку людської культури. Так, єгиптяни вивчили з їх допомогою рух Сонця, зірок, морські припливи.

Пісковий годинник, незважаючи на свою давність, застосовується й тепер. Але хто його ви-

найшов і коли, — невідомо. Формою він нагадує двос яець, сполучених між собою невеликим отвором. Іноді пісок замінюють ртуттю.

Оскільки полум'я горить відносно рівномірно, його для вимірювання часу ще з давніх-давен використовували китайці. До речі, вони застосовували сонячні та інші годинники ще задовго до того, як встановили контакт із Заходом. Але найбільш поширеними були в Китаї вогняні годинники. Тонку воскову свічку (така горить повільно) встановлювали під натягнутою мотузкою з вантажем. Коли мотузка перегоріла, вантаж падав на мідний піднос і цим вказував час. Однак вогняний годинник був дуже незручний, та й точність його надто відносна.

Сучасний годинник являє собою механізм, який приводиться в рух сталевую пружиною або гирями. Ряд шестерень передає той рух стрілці, що обертається на цифербляті. Незважаючи на важливість цього відкриття, автор першого механічного годинника невідомий. Поширюватися вони почали у XII столітті. Перший кишеньковий годинник на пружині з'явився лише в XV столітті. З часом при виготовленні годинників був застосований маятник. Ця ідея належить великому італійському вченому Галілеєві.

У 1687 році відбулась визначна подія в історії годинника: використано камені алмаза для етулок, в яких обертаються осі.

ВІРМЕНСЬКА ЛЕГЕНДА

У давнину, коли тютюн був тільки-но завезений до Вірменії, в долині Арарату жив дуже мудрий дід. Усі його любили й шанували. Одного разу, побачивши, як люди на ярмарку купують тютюн, старий мудрець вирішив розтлумачити їм, чому куріння шкідливе. Продавці тютюну саме вихваля свій товар, запевняючи, що курці мають великі переваги перед некурцями: перші, мовляв, не старіють, до них уночі не забереться злодій, і, нарешті, курця ніколи не вкусить собака...

Побачивши старого мудреця, люди оточили його і спитали, чи правда все те, що кажуть крамарі про свій тютюн.

— Авжеж, правда, — кивнув головою дід.

Торгівці, зрадівши, стали прислухатися. А мудрець вів собі далі:

— Той, хто курить, ніколи не постаріє, бо вмере замолоду. До нього не залізе злодій, бо курець протягом усієї ночі бухикає: хто ж наважиться забратися в приміщення, якщо там не сплять! Нарешті, будь-який собака не може вкусити курця, бо той через біль у суглубах без палиці ходити не може, а собака вгледівши палицю, кусати боїться...

Прослухавши таке пояснення, ніхто з присутніх і не подумав купувати тютюн.

СТОП, МАШИНА!

На великій швидкості мчить автомобіль. Несподівано на дорозі з'являється людина. З переляку вона завмирає на місці, потім прожогом кидається бігти, знову зупиняється... А машина наближається — і ви з жахом заплющуйте очі: ще секунда — і...

Та не хвилюйтеся: цього разу вдалося запобігти нещасному випадкові. Подбали про це конструктори. Гальма? Так, ви вгадали.

В історії розвитку автомобіля вони були чи не однією з найважливіших проблем для інженерної думки, бо від їх якості залежить середня фактична швидкість руху машини. Це означає, що підвищення потужності автомобіля неможливе без одночасного підвищення потужності й поліпшення надійності гальмових пристроїв.

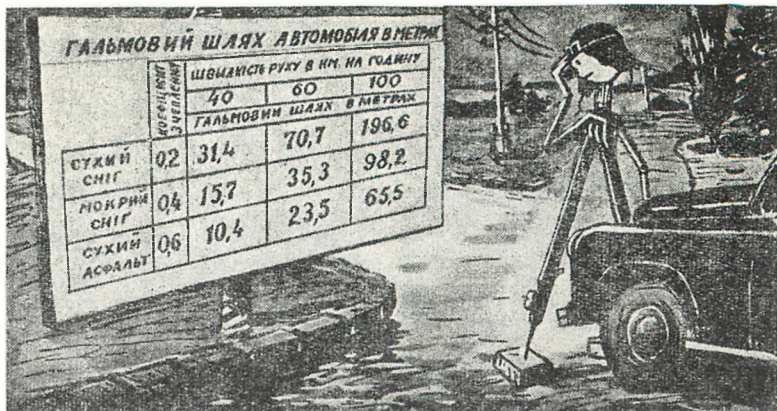
Автомобільні гальма за своєю формою поділяються на колодкові, дискові та стрічкові. Перші мають найбільше поширення. Їх установлюють біля коліс машини. Дискові, а іноді й стрічкові, звичайно застосовують у системі ручного гальма грузовиків, монтуючи їх на одному з валів трансмісії.

Опір обертанню коліс викликається тертям фрикційних накладок нерухомих деталей автомобільного гальма (колодок або стрічок) об поверхню обертових деталей (гальмових бараба-

нів чи дисків). Останні з'єднані з колесами.

Щоб загальмувати машину, треба прикласти певне зусилля. Воно передається водієм або через спеціальний привод на педаль чи важелі, або ж за рахунок використання енергії двигуна. В сучасних машинах застосовують механічні, гідравлічні та пневматичні гальмові приводи. В механічному приводі зусилля передається від педаль або важеля до гальмового механізму через систему тяг і важелів; у гідравлічному — поршень головного циліндра переміщується тоді, коли водій натискає на педаль. Циліндр заповнений гальмовою рідиною, яка по трубопроводах надходить з головного циліндра в порожнину між поршнями робочих циліндрів колісних гальм. Саме в цей момент поршні розходяться і придавлюють колодки до гальмових барабанів.

У пневматичному приводі використовується стиснене повітря, що подається в цей час у гальмові камери із спеціального резервуара. Камери з'єднані з кулаком, який розсуває колодки. Повітря нагнітається в резервуар за допомогою компресора, а той приводиться в дію двигуном автомобіля. Подача його з резервуара в камери регулюється гальмовим краном.

Він працює тоді, коли водій натискає на педаль.

Досі йшлося, так би мовити, про техніку сьогоднішнього дня. Але ж автомобілебудування не стоїть на місці. Поява машин з великою швидкістю — справа не такого вже далекого майбутнього. Значить, треба подумати і про гальма нових конструкцій. Інженери вважають, що в машинах, які робитимуть 150 кілометрів на годину, для гальмування будуть використовувати силу опору повітря. Так робиться, наприклад, в авіації, де широко застосовують повітряні закрилки. Вони дозволяють збільшувати лобову площу автомобіля і, отже, різко зменшувати швидкість. Не виключено і здійснення в майбутньому гальмування без механічного тертя. В цьому випадку кінетична енергія вбиратиметься спеціальними електромагнітними пристроями.

Але повернемося до сучасних систем гальмування машин, які

відіграють не тільки позитивну, а й негативну роль. Недавнім одним з перших авторів підручника для автомобілістів Л. Бодрі де Соньє свого часу писав: "Гальмувати — значить, як на це не дивитися, викидати бензину на дорогу і руйнувати машину". І дійсно, при гальмуванні кінетична енергія, розвинута автомобілем, перетворюється в роботу тертя, а потім — у тепло. Чим більші швидкість і вага машини, тим більша і кінетична енергія. Якщо виникає потреба в гальмуванні, автомобіль повинен увібрати всю кінетичну енергію, що рухає його вперед. Виникає велика сила тертя, яка прискорює зношування машини.

Деякі легковажні люди гадають, що автомобіль може при будь-яких обставинах миттєво зупинитися, що все залежить лише від водія. Велика помилка! Щоб зробити це, потрібні, якщо можна так висловитися, резерва часу і відстані. Ось конкретний приклад.

Припустимо, автомобіль робить на асфальтовому шляху сорок кілометрів за годину, тобто щосекунди проходить 11,1 метра. Раптом у двадцяти метрах перед ним з'являється пішоход. На перший погляд здається, що нещастя легко уникнути, адже людина ще "далеко". Насправді ж воно не так. Водій, звичайно бачить пішохода. Але для того, щоб перейти від простого сприймання факту до вжиття негайних запобіжних заходів, потрібний певний час — час реакції шофера. Швидкість її залежить як від самовладання, так і від досвідченості водія і в середньому становить 0,5 — 1 секунду. Хай у даному разі буде одна секунда. Поки водій збагнув, що треба гальмувати, машина вже пройшла 11,1 метра. Але це ще не все. Доведено, що шофери, приводячи в дію ті чи інші механізми, допускають погрішності. Де гарантія, що таке не трапиться і з гальмами? До того ж потрібний час, щоб вони почали діяти. Практично коефіцієнт погрішності становить у середньому десять процентів

від часу реакції водія. В нашому прикладі цей коефіцієнт і час спрацювання гальмової системи дорівнює 0,4 секунди. Але й за цю мить машина встигне пройти ще 4,4 метра.

Вважатимемо, що гальма були в зразковому стані і почали рівномірно діяти на всі чотири колеса. Тоді автомобіль, рухаючись навіть по рівному й сухому асфальті, від початку дії гальм до повної зупинки при швидкості сорок кілометрів за годину пройде 10,4 метра. Це й буде його гальмовим шляхом. Тепер не важко підрахувати, скільки він пройде до повної зупинки, — 25,9 метра. Відстань, яку ми одержали, називають безпечною зоною гальмування. Оскільки пішоход був всього за двадцять метрів від машини, нещасний випадок, виходить, неминучий, якщо, звичайно, людина сама не відскочить убік або водій не об'їде її.

Правда, дуже прості розрахунки? І не так уже важко запам'ятати їх. Знаючи ціну гальмової швидкості, легко уникнути неприємних пригод на дорогах.

ВИСИЛАЄМО ПОСИЛКИ ЗА ЗАЛІЗНУ ЗАВІСУ
матеріяли, білля, шкіру, дитячі одяги, харчі і т. д.

YANA FABRICS

Наші відділи:

TORONTO, Ontario — 698 Queen St. West — EM 8-9527

— 2292 Bloor St. W. — RO 6-6541

EDMONTON, Alta — 9607 — 102 A Ave. — TEL:46357

ЛОТОС

Лотос — рід багаторічних водних рослин з родини лататтевих. Велике листя цієї рослини піднімається на довгих черешках високо над водою, а ще вище знаходяться гарні квітки, що іноді досягають двадцяти сантиметрів у діаметрі.

Відомі два види лотоса-жовтий — житель приатлантичних областей Північної Америки та індійський — з рожевими квітками, поширений у тропічній і субтропічній Азії.

У водах північно-східної Африки зустрічається так званий єгипетський лотос із запаши-ми синіми чи білими квітками.

В Індії лотос вважають священною рослиною. Землю стародавні індуси уявляли собі у вигляді цієї чудової квітки. "Лотос — друг сонця", сказано у священних книгах.

Стародавні єгиптяни також шанували цю рослину. Вона була присвячена богині родючости Ізіді.

Зображення квітів і листя рослини використовувались як орнамент в індійській, ассирійській і єгипетській архітектурах.

Коли розливається Ніль, несучи на поля родючий мул, по берегах ріки і навіть у ровах та каналах зацвітають блакитні лотоси. Їх поява завжди радує єгиптян. Ще в давні часи скла-лася приказка: "Багато лотосу на воді — великою буде родючість".

У Китаї та Японії цю рослину розводять через її товсті коре-невища, з яких одержують борошно, і насіння, що вживається в сирому вигляді, а також вареним і смаженим. У китайській медицині всі частини лотоса вважаються лікарськими.

До останнього часу було відомо, що насіння деяких бобових культур зберігає схожість протягом 200 — 250 років. Лотос, виявляється, ще більш життєздатний.

На півдні Маньчжурії, недалеко від села Лючатун, розташоване високе озеро. На дні його лежить товстий шар торфу, вік якого визначають у 50 тисяч років. У верхній частині торфяного пласта виявлено багато насіння лотоса. Японський

Спроваджування родин
Прогульки до Старого Краю
Найкраще й найдешевше
через

FOUR SEASONS TRAVEL
109 Bloor St. W., Toronto 5
Tel.: WA 3-9484, WA 3-9715

ботанік Ога посіяв його і одержав сходи. Відомо, що лотос може рости тільки у воді. Отже, це насіння з'явилось ще в той час, коли існувало озеро. Американський учений Віллар Ліббі з допомогою радіоактивних елементів встановив, що вік насіння коливається між 830 — 1250 роками.

Той же вчений дослідив деревину, що лишилася від примітивного човна, знайденого при розкопках поблизу Токіо. В уламках було виявлено кілька насінин лотоса. Вік човна і насіння — три тисячі років — визначили радіоактивним методом. Це насіння також дало сходи. Подібного прикладу життєздатності насіння наука поки що не знає!

Я. Ясинський

ЦІКАВА ЗНАХІДКА

У Північній Африці, на південь від Тріполі, поблизу місечка Тархуна, ще недавно стояв високий, окам'янілий стовбур кипариса. Вік дерева перевищував дві тисячі років. На висоті близько 44 метрів величезний стовбур був обламаний.

Кипарис опинився на трасі будованого шляху, і дерево довелось спилати. Коли воно впало, виявилось, що в дуплі його знаходиться людський скелет, а на скелеті — шкіряний пояс з прикріпленим до нього пожевклим сувоєм пергаменту.

Італійському професорові історії Палладіні вдалося розшифрувати майже вицвілі написи на пергаменті. Так ми дізналися про трагедію, що розігралася два тисячоліття тому.

Державу Нумідію, розташовану на території теперішнього

Альжиру, в 46 році до Христа завоювали римляни. Шість їхніх легіонів розмістилися в цій країні гарнізонами, на чолі яких стояв римський намісник.

Незадоволені Тіберієм і патриціями, яким належала в Римі вся повнота влади, легіонери на чолі з Марком Люрієм почали готуватися до повстання. Люрій мав багато прихильників серед легіонерів і навіть серед центуріонів — так називалися тоді офіцери римського війська. Змові співчувало також населення Нумідії, що мріяло про визволення своєї країни.

Але Тіберій дізнався про змову. Марка Люрія схоплено й присуджено до страшної кари. У повному спорядженні римського легіонера його підняли на стовбур кипариса і на висоті дев'ять метрів від землі втиснули в дупло, яке після цього забили дерев'яними клинами.

Легіонер задихнувся або ж помер з голоду. Як сповіщають напівстерті письма на пергаменті, Марк Люрій хотів "об'єднати шість легіонів, завоювати разом з плебеями Рим і кинути патриціїв у в'язниці".

РАКЕТИ ЗАПОБІГАЮТЬ ГРАДОВІ

Стирія, одна з провінцій Австрії, славиться своїми садами й виноградниками. Але град часто безжалісно вибивав значну частину врожаю.

Так було раніше. Та от з 1955 року тут стали проводити боротьбу з утворенням граду в атмосфері. Для цього за допомогою ракет посилають у хмари різноманітні хімікати, зокрема йодисте срібло, найдріб-

ніші частинки якого здатні перетворити град на сніг або дощ.

Нині в Сирії налічується 235 ракетних установок. Кожна з них являє собою закопану в землю сталеву трубу калібром 50 міліметрів. Корпус ракети, щоб запобігти нещасному випадкові при падінні її на землю, виготовлено з пресованого паперу. Метрова ракета піднімається на висоту 1000 і 1500 метрів.

Ракети пускають у хід, як тільки метеорологи повідомлять про наближення небезпечної хмари. Звичайно, важко встановити, несе вона з собою град чи ні. Але досвідчені люди запевняють, що утворення граду супроводиться шумом, який нагадує наближення поїзда. Тільки-но виникає такий шум — дається сигнал запускати ракети.

РІДКІСНІ КНИЖКИ

що їх можна набути в Редакції "Ми і Світ"

Дерев'яні церкви в Україні, альбом з ілюстраціями —	1.00
Українські вишивки, люксовий альбом в кольорах —	3.00
О. Грищенко: "Україна моїх блакитних днів" —	2.50
Польсько-український словник, т. 1 —	3.25
Українсько-російський словник, т. 2 —	4.25
Остап Вишня: Мисливські усмішки, люкс. ілюстр. вид. —	3.25
Т. Шевченко — художник, кол. ілюстр. альбом —	1.50
Жюль Верн: П'ятнадцятилітній капітан —	2.00
Київ, багатоілюстрований путівник-довідник —	2.00
Л. О. Маслов: Кулінарія (куховарська книжка) —	2.00
Лікувальне харчування вдома (кухов. книжка для хворих —	1.50
Гі де Мопассан: Наше серце —	1.50
Гі де Мопассан: П'єр і Жан —	1.00
Іван Овечко: І сталося чудо	
Ти був чужий (репортажі з Бразилії) —	1.50
Українські народні ліричні пісні, співаник з нотами —	2.50
М. Точило: Бомби на весело, гум. фейлетони —	1.00
Визначні місця України, історія та фотографії, 720 стор. —	5.00
Джек Лондон: Діти морозу —	1.25
Для умілих рук, взори для випилювання, технічного моделювання, випалювання —	3.00

Зауваження: В усі подані ціни врахована також оплата пересилки. Деякі з цих видань є київські, але є вони або чисто фаховими, або певна доза пропаганди є рівноважена іншими вартостями. Висилаємо ці книжки тільки поодиноко, отже не очікуємо на них замовлень від книгарень і кольпортерів. Кількість дуже обмежена.

П. А. Ковшұла

СИРОВИННА БАЗА ЧОРНОЇ ІНДУСТРІЇ В УКРАЇНІ

Рівень розвитку економіки країни у великій мірі визначається станом виробництва чорних металів. Тепер не можна собі уявити життя людей без застосування різних верстатів, машин, інструментів, приладів, без користування транспортом — залізничним, повітряним, морським. А для того, щоб створити їх, потрібен метал, насамперед чавун і сталь.

У цій статті автор ставить своїм завданням висвітлити питання про розміщення і характер родовищ залізної і марганцевої руд та вапняків в Україні як тих, що вже експлуатуються, та і тих, що можуть бути освоєні в найближчому майбутньому.

ЗАЛІЗОРУДНА ПРОМИСЛОВІСТЬ

1. Криворізький залізнорудний басейн

Смуга гірських порід, в яких розміщені родовища криворізьких залізних руд, простягається приблизно з півдня на північ, від станції Ніколо-Козельськ до села Жовтого, а від нього — на північ до Дніпра. Довжина цієї смуги становить понад 100 км, ширина — 2 — 3 км, а біля Кривого Рогу — до 7 кілометрів.

По простяганню з півдня на північ смугу звичайно поділяють на ділянки, які називаються за назвами річок, в районі яких вони розташовані (Інгuleцька, Саксаганська та ін.). Головною з них є Саксаганська смуга — тут міститься понад 70% усіх покладів багатих руд басейну.

У Криворізькому басейні розвідано і розробляється декілька плястів залізної руди: Перший Саксаганський, Другий Саксаганський, Червоно-Компанійський, Глеюватський та Червоний — у східному крилі основної Криворізької синкліналі (складки), Тарапаковський і Лихманівський — в її західному крилі.

Пласти залізних порід в основному складені із залізистих кварцитів (джеспіліти та роговики). Значна частина цих кварцитів містить у собі 30 — 40 і більше процентів заліза. Їх відносять до бідних руд. Але серед них розміщені і поклади багатих руд (від 50 до 69% заліза). Тепер на Криворіжжі головним чином використовуються ці поклади багатих руд.

З багатих руд в басейні найбільше розповсюджені мартизові та гематито-мартитові — так звані синьки, а також мартитогідрогематитові — так звані краско-синьки. Менше розповсюджені руди гідрогемати-

тові — так звані краски і бурозалізнякові та амфіболо-магнетитові руди.

Мартитові та гематито-мартитові руди ("синьки") становлять понад 50% всіх залізних руд басейну як по записах, так і по видобутку. Складаються вони переважно з мартиту (70 — 75%), магнетиту (1 — 16%) і гематиту (до 15 — 20%). Крім того, в руді є лимоніт (до 8%), апатит (0,1 — 0,2%), карбонат (до 2,0%) та незначна кількість гідрогематиту, геніту, піриту, кварцу та коалініту.

Мартитогідрогематитові руди ("краско-синьки") становлять до 20% усіх руд басейну. Складаються вони в основному з мартиту, дисперсного гематиту, геніту і глинястого гідрогематиту з неоднаковим їх співвідношенням у різних покладах. В руді є також магнетит, карбонат, каолінит, кварц, апатит, хлорит і серицит.

Гідрогематитові руди ("краски") відзначаються більшою різноманітністю мінералогічного та хімічного складу і складаються переважно з дисперсного гематиту та гідрогематиту; інші складові частини становлять: мартиту — до 4,5%, апатиту — 0,2 — 0,8%, лимоніту — іноді 7 — 10% і більше, кварцу — 1%, глинястих металів — до 3,0%, каолініту — від 14 до 30%, серициту — 5 — 9%, алуніту — 2% та сфену — 0,1 — 0,2%.

Даний тип відноситься до глиноземних руд, тобто до руд пониженої кондиції.

У північній частині басейну, а зрідка і в інших місцях, розповсюджені амфіболо-магнетитові руди. Це дуже щільні, ма-

сивні та стійкі руди міцністю до 16. В більшості вони мають рівномірно-зернисту структуру. Іноді зустрічаються і чисті магнетичні руди. Заліза містять в собі ці руди 57 — 58%. Питома вага магнетитових руд у загальному видобутку басейну невелика (менше 10%).

У південній та центральній частинах Криворізького басейну зустрічаються бурозалізнякові руди. Звичайно відрізняють два типи цих руд: окристі та щільні (лимонітові).

Окристі бурі залізняки найчастіше бувають м'які і сипкі. Щільні бурозалізнякові руди, як правило, включені в окристі у вигляді жовнів, конкрецій різного розміру та форми, іноді цементованих. Заліза в цих рудах — 45 — 50%. Питома вага бурих залізників у загальному видобутку невелика (3 — 4%).

Кускуватість руд басейну дуже різноманітна. Найменш кускуваті неміцні "синьки", які при їх видобутку стають пилоподібною масою, що потребує подальшого їх штучного окускування, а найбільш кускуватими є магнетові руди. Середня кускуватість руд (10 мм і більше) по басейну становить 40%.

Поклади залізних руд Криворізького басейну залягають у вигляді стовпів, штоків, гнізд і шарів різної довжини та потужності (товщини). Довжина їх (простягання) — 50 — 400 м, а окремих покладів (особливо шароподібних) — 1000 — 1500 метрів і більше. Товщина покладів також дуже різна — від 2 до 150 м, в основних рудниках вона становить у середньому 35 — 50 метрів.

Завод "Азовсталь" — гігант чорної металургії України.

Багаті руди залягають несучільною масою. Окремі поклади відокремлені по простяганню і впоперек (навхрест простягання) біднішими залізистими породами, які тепер не розробляються.

Рудники побудовані кожний на групі покладів багатих руд, роз'єднаних між собою покладами бідних руд.

Глибина залягання рудних покладів по всьому басейну остаточно ще не встановлена. За існуючими розвідковими даними, можна вважати, що в південній частині басейну вона менша, а в північній — більша; в центрі головної Саксаганської складки глибина залягання становить 2500 — 3000 метрів.

Конфігурація покладів багатих руд часто змінюється разом з глибиною: то поклади

розгалужуються, то знову з'являються, зливаючись у суцільні потужні рудні тіла.

Поклади північного та південного районів басейну із збільшенням глибини мають тенденцію скорочуватись за своєю площею, а в центральному та частині південного району — значно поширюватись. Середній розмір площі покладів по басейну не має особливих змін і становить близько 700 тис. м².

Деякі поклади мають значні вклучення бідніших залізистих порід — роговиків та джеспілітів, що збіднюють руду при виїмці.

Крутість падіння (опускання) покладів загалом відповідає крутості складок вміщуючих порід і становить від 32 до 85°, а середня по басейну — 55 — 60°.

Серед рудних тіл дуже розкинена складчастість різноманітного типу та тріщинуватість.

У рудах і породі міститься значна кількість води, яка в основному залежить від ступеня шпаристості та тріщинуватості.

При підготовці нових горизонтів до експлуатації руди й породи порівняно швидко (за 6 — 8 місяців) віддають вміщену в них воду й дренуються. Кількість залишкової гідроскопічної вологи в такій руді звичайно не перевищує 5 — 6%.

Другою за кількістю (після заліза) складовою частиною руд Криворізького басейну є кремнезем (SiO_2). Через те основна маса руд, на відміну, наприклад, від руд Уралу, відноситься до кремнеземистих.

Великий вміст кремнезему в криворізьких рудах при виплавленні з них чавуну потребує збільшеної норми витрачання коксу та флюсів.

В мартизових рудах ("синьках") кремнезем включений в основному у вигляді вільного кварцу, в мартигидрогематитових та гідрогематитових рудах ("краско-синьках" та "красках") частина кремнезему знаходиться в зв'язаному вигляді, в формі залізисто-магнізійних силікатів.

В окремих покладах шахти ім. Комінтерну та деяких інших є ділянки руди з дуже малим відсотком кремнезему (1 — 2%).

Важливим компонентом гідрогематитових і частково гідрогематито-мартитових руд є глинозем (Al_2O_3), який, хоча й знижує вміст заліза в руді,

але, на протилежність кремнезему, підвищує її легкоплавність.

При вмісті глинозему більше 10 — 12% і при відношенні глинозему до кремнезему не менше 0,4 руди відносять до глиноземних. Нижня межа вмісту заліза в них для товарних руд встановлена 30%, а для звичайних кремнеземистих руд — 46%, для бурозалізнякових — 40%.

У криворізьких рудах буває фосфор, який є шкідливою домішкою, бо потребує збільшеного витрачання флюсу й палива. Переходячи в метал при плавленні руди, він надає йому такої негативної властивості, як холодноломкість.

На ряді рудників є поклади і значні ділянки малофосфористих руд. Носієм фосфору в руді є апатит, який міститься в ній. Основна маса руди Криворізького басейну вважається чистою на фосфор.

Другою шкідливою домішкою до руди є сірка. Носієм сірки в рудах Кривбасу є пірит. Основна маса криворізьких руд вважається чистою на сірку.

З інших компонентів, що є в рудах Криворізького басейну, слід відмітити флюсуючі окисли кальцію та магнію. За даними НДГРІ, їх у криворізьких рудах є: окислу кальцію — від 0,01 до 1,2% (в середньому 0,3%), окислу магнію — від 0,05 до 2,3% (в середньому — 0,25%).

Флюсуючі окисли у кількості, яка зазначена вище, не справляють помітного впливу на металургійні властивості руди. Теж саме можна сказати і

про інші складові елементи криворізьких руд (магнець та інші), оскільки їх там дуже мало.

Через те, що в криворізьких рудах високий вміст заліза та малий вміст шкідливих домішок, вони відносяться до найбільш чистих та високоякісних руд, що видобуваються в усіх країнах світу.

На Криворіжжі породами, в яких вміщені багаті руди, є: роговики, джеспіліти та різноманітні сланці. Сланці та вилуговані ділянки джеспілітів і роговиків мають меншу міцність, а залізисті кварцити мало вилугованих та масивних ділянок — більшу.

Спеціальних розвідкових робіт у великих масштабах по вивченню вміщуючих порід у Криворіжжі досі не проводилось. Проте і ті дані, які вже є, свідчать про основні властивості цих порід, умови їх залягання та запаси, які обчислюються багатьма мільярдами тонн.

У більшості своїй ці залізисті породи є важкозбагачуваними, бо для збагачення потребують застосування флотації або випалювально - магнітного способу, тобто складних для умов Криворіжжя і дорогих методів.

Я. ОНИЩУК і С-ка
обезпечення
(також продаж реальностей)

333 Roncesvalles Ave.
Toronto, Ont. LE 4-4241

KUSHNIRS CREDIT JEWELLERS

ювілерний магазин
529 Queen St. W. EM 6-1384
Перстені, годинники, срібло,
фотоапарати, порцеляна

На Криворіжжі тепер розвідані (до глибини 300 м, тобто до запланованого рівня розробки відкритим способом) і частково вже розробляються значні площі легкозбагачуваних бідних руд — магнетитових залізистих кварцитів.

Основні поклади цих руд зосереджено на півдні, в районі Інгулецького рудника, декілька ділянок є у районі Кривого Рогу, в центрі басейну, біля рудників ім. Комінтерну та ім. Фрунзе, а також на півночі — в районі рудника ім. Орджонікідзе. Розвідані запаси цих руд обчислюються в декілька мільярдів тонн. Вони є потужною базою дальшого збільшення видобутку залізних руд у Кривбасі.

Залізорудні родовища Криворізького басейну почали розробляти у 1881 році. Розробляли їх тоді для задоволення потреб чорної металургії півдня Росії, а також для експорту. На експорт вивозили особливо цінні, багаті руди.

В 1946 році видобуток руди в Кривбасі становив 31,8% видобутку її в усьому СССР.

У Кривбасі є близько 40 гірничодобувальних підприємств — шахт та кар'єрів, багато з яких відносяться до числа найбільших у світі. Виробнича потужність кожної з основних

шахт становить 2,5 — 2,7 млн. тонн руди за рік, потужність шахти "Гігант" — 5,5 млн. тонн за рік, першої черги кар'єра ПГЗК — 9 млн. тонн сирої руди за рік. Близько 95% руди в басейні видобувається на підприємствах з річною потужністю понад 1 млн. тонн.

Усі підприємства Кривбасу об'єднані в 14 рудоуправлінь, які розташовані з півдня на північ з великими проміжками між ними в такому порядку: Інгулецьке, Рахманівське, ім. Ілліча, ім. Дзержинського, ім. Кірова, ім. К. Лібкнехта, "Більшовик", ім. Комінтерну, ім. Фрунзе, ім. XX парт'їзду, ім. Р. Люксембург, ім. Орджонікідзе, ім. Першого травня, "Жовта Ріка".

Найбільшим є рудоуправління ім. Дзержинського, розташо-

ване на околиці м. Кривого Рогу. Воно дає чверть усього видобутку басейну.

Від початку експлуатації до останнього часу в Кривбасі видобувались майже тільки багаті руди, які не потребують збагачення. Ріст видобутку характеризується такими даними: за період з 1881 по 1900 р. видобуто 11,1 млн. тонн, з 1901 по 1917 р. — 60,3 млн. тонн, за 1918 — 1921 рр. — 0,3 млн. тонн, за 1922 — 1930 рр. — 25,1 млн. тонн, за 1931 — 1940 рр. — 138,4 млн. тонн, за 1941 — 1950 рр. — 75,9 млн. тонн, за 1951 — 1955 рр. — 148,5 млн. тонн. Тепер щороку в басейні видобувається понад 46,0 млн. тонн руди.

(Далі буде)

ЦІКАВО ЗНАТИ, ЩО...

...завдяки рухові навколо осі точка земної поверхні, розташована на екваторі, пробігає за секунду 465 метрів — швидкість близька до швидкості кулі, випущеної з рушниці.

***

...електрони, що викликають свічення телевізійних екранів принапрузі 14 000 вольтів, мають швидкість 72 000 кілометрів на секунду.

***

...Сонцю потрібно 250 мільйонів років, щоб описати круг навколо ядра Галактики.

***

...швидкість альфа-проміння під час радіоактивного розпаду радю становить 10 000 кілометрів за секунду.

***

...швидкість приросту населення земної кулі дедалі зростає. У 1750 році на Землі жило 728 мільйонів людей, у 1800 — 906 мільйонів, у 1850 — 1171 мільйон, у 1900 — 1608 мільйонів, у 1950 — 2455 мільйонів. У 1955 році населення земної кулі досягло майже 2,7 мільярда.

І. Сокур

БОРОТЬБА З ВОВКАМИ

З давніх-давен вовки завдають великої шкоди людині. Особливо значних збитків завдає від них тваринництво. Ці хижаки знищують чимало великої рогатої худоби, коней, овець, свиней, птиці, а також цінних мисливських звірів.

Ще й тепер вовки немало шкодять господарству в Україні. Позаторік, наприклад, у Хустському і Міжгірському районах Закарпатської області виплачено 166 тисяч карбованців обезпечених сум за знищення вовками 75 корів, 789 овець та 18 коней. У Тячівському районі тієї ж області з усієї кількості овець, що загинули в першому півріччі 1958 року, 41 процент знищено вовками. Численні факти нападу вовків на телят, овець, гусей мали місце і в поліській зоні України.

Вовки небезпечні ще й тому, що вони поширюють серед людей і свійських тварин такі хвороби, як сказ, глистяні захворювання тощо. Ряд фактів свідчать, що ці хижаки іноді нападають навіть на людей. Тому вовки, як дуже небезпечні звірі, підлягають повсюдному знищенню.

Вовки розповсюджені в північній півкулі Землі. В межах України вони живуть в усіх областях, переважно біля населених пунктів. Після війни

мисливські організації знищили за останні 12 років понад 27 000 вовків. Проте загальна кількість їх досі ще велика, особливо в Чернігівській, Луганській, Сумській, Харківській, Рівенській і Житомирській областях.

Щоб успішно боротися з вовками, необхідно добре знати особливості їх біології, цикл життя, бо залежно від цього застосовують ті чи інші засоби полювання. Як відомо, протягом року вовки змінюють свій спосіб життя: весною і літом вони живуть осіло, а восени і зимою кочують. Кочування зв'язано з тим, що з настанням зими, коли земля вкривається снігом, а свійських тварин переганяють в зимові приміщення, вовки, шукаючи їжі, змушені робити великі переходи.

Як моногамні тварини вовки живуть сім'ями. Іноді кілька сімей збирається в гурт, утворюючи вовчу зграю. На території України це буває рідко. У січні вовки починають паруватися. Потім самець і самка влаштовують собі лігво, здебільшого у лісових і чагарникових заростях, у малодоступних балках, болотах, кручах, розколинах скель та інших закритих місцях, переважно недалеко від населених пунктів.

У степових районах вовки іноді риють неглибокі нори.

В березні — квітні, а в Карпатах — у травні вовчиця народжує 6 — 8, а іноді 12 і більше сліпих вовчат. Відтоді вовча сім'я веде осілий спосіб життя. У лігві живуть старі вовчиця та вовк і цьогорічний выводок. На 10 — 14 день вовчєнята прозрівають. Майже 3 тижні вони годуються молоком матері. В цей час корми їй і вовчєнятам приносить самець. Він підгодовує звірят, відригуючи застину з'їденого м'яса, що вже частково піддавалось дії шлункового соку. Коли вовчєнята ще малі, їжу для них, а також для самки вовки здобувають лише вночі. В міру ж підростання звірят, щоб забезпечити їх кормами, старі вовки змушені ходити на полювання і вдень.

Наприкінці літа дорослі вовки починають брати з собою на полювання 4 — 5-місячних вовчєнят. До выводка приєднуються вовки-перейрки, що народились роком раніше і жили окремо, недалеко від лігва. З цього часу вовча сім'я переходить на кочове життя.

Відповідно до цієї особливості сезонної поведінки вовків застосовують і методи полювання на них. Найдоцільніше зразу ж після появи приплоду знищувати його безпосередньо у лігвах. Коли знайдено выводок, важливо знищити не тільки молодих, але й дорослих звірів. Вовче лігво краще розшукувати з допомогою собак. Після того як встановлено приблизний район, до якого ведуть або від якого йдуть вовчі сліди, необ-

хідно його обійти і визначити ділянку розташування лігва. Виявивши його остаточно, мисливці можуть легко перебити вовчєнят або забрати їх живими.

При вмілій організації полювання живих вовчєнят використовують для принади старих вовків. Це роблять так. Пару звірят, зв'язаних мотузкою, волочать від лігва по землі повз закрите місце, в якому сидить мисливець з ружницею. Вовчиця, шукаючи своїх малят, йде по їх сліду і таким чином потрапляє на засідку.

Можна робити ще й так: мисливець прив'язує дротом вовчєнят біля лігва, а сам з ружницею сідає поблизу вовчої стежки. Вовчєнята починають скавчати, і на їх голос неодмінно приходять старі звірі, падаючи під постріл. Звичайно, місце для засідки треба обирати так, щоб напрям вітру був не в бік звіра.

З переходом вовків на кочовий спосіб життя найефективнішим методом їх винищування є облави. Вирішальну роль тут відіграє виявлення місць перебування звірів. Їх шукають по слідах хижаків, які добре помітні на снігу, дорогах, піску і на заболочених місцях. Знайшовши вовків, мисливці оточують цю ділянку мотузкою з прапорцями, підвішуючи її до кущів на висоті голови звіра. Далі один мисливець без шуму переслідує вовків, які, не наважуючись перейти лінію прапорців, блукають по колу, поки не потраплять під постріли.

ГАВАЇ — 50 АМЕРИКАНСЬКИЙ СТЕЙТ

Гаваї — це закуток світу, який відвідують кожного року мільйони туристів. І коли вони там перебувають, то чимало мріє залишитися на Гавайських островах назавжди. Клімат прекрасний весь рік, пейзаж — це просто рай, де безліч квітів поєднано з повним модерним комфортом. Панує там безжурна атмосфера, одягаються люди вигідно, діти весь Божий рік бігають босі. Звичайно, і на Гаваях не скрізь живуть люди однаково.

Гонолулу — столиця, це місто, як і всі міста: з своєю безліччо магазинів і з своїми проблемами вуличного руху, негодним паркуванням тощо. Все, що збереглося з давніх Гаваїв, змонополізоване тепер туристичною індустрією, — на Ваїкікі Біч головного острова Оагу та на трьох інших великих островах. Але вже в самій атмосфері Гаваїв є щось специфічне, — це спокій, погідність, що їх не знайдете ніде в світі.

Живе на Гаваях 585.000 людей, з цього 450.000 на острові Оагу. Заступлені там всі нації світу: китайці, японці, португальці, корейці і т. д. Всі вони працюють разом, хоч і там взаємини поміж расами не є бездоганними. Можна ще зустріти на Гаваях написи: "Тільки гаолес (білі)". В деяких ділянках забороняється жити азіяцям. Але Гаваї не знають расових заворушень та сегрега-

ції в школах. Вся торгівля наводиться в руках кавказців.

Білі становлять на острові меншість. Живе там 220.000 японців, 99.000 гавайців, 74.000 кавказців, 65.000 філіппінців та менші групи корейців, порторіканців й інших мішаних рас.

Цукор, ананаси й туризм становлять основу багатства Гаваїв. Туризм приносить найбільше грошей і тому саме можна мати побоювання за стабільність гавайської господарки на випадок депресії в ЗДА, коли зменшилося б число туристів. Однаково загрозливим було б також відкликання з Гаваїв військового гарнізону, бо й він дає стейтовій скарбниці чимало грошей. З другого ж боку військові об'єкти займають на Гаваях дуже багато незвичайно дорогої там землі. Поважна частина землі наводиться також в руках великих землевласників, що становить свою окрему проблему. Публічна опінія натискає тепер на багатіїв, щоб вони розпарцлювали цю землю та щоб причинилися до економічного розвитку острова і розв'язки мешканцевої проблеми.

Першим європейцем, який відвідав Гаваї, був Джеймс Кук, англійський мореплавець і дослідник, що прибув там в 1778 році. Наступного року він ще раз вибрався на Гаваї, але загинув під час боротьби з полінезійцями.

В 1795 році зайняв острів Оагу король Камегамега, про-

званий згодом Великим, що володів раніше на іншому великому острові, який сам називається Гаваї. Він вперше з'єднав острови під одною владою. Ця монархія перетривала неповних 100 років. В 1893 році американські й європейські поселенці скинули з трону королеву Ліліукаляні. Революція відбулася безкровно, дякуючи допомозі залоги американського кружляка Бостон. Після цього створився провізоричний уряд, який вирішив віддатися під опіку американського прапора. В 1820 році прибули на

Гаваї перші місіонери з Нової Англії, на вернули поганське населення на християнську віру, одягли жінок та повели боротьбу з недугами, пияцтвом і жорстоким моряцьким правосуддям.

Після місіонерів прибули американські плянтатори та почали розводити цукрову трощу. Тендітні гавайці не були найкращими робітниками, отже почато вербувати робітників в інших країнах, що й створили теперішнє дуже сорокате населення Гаваїв. (мк)

ЧЕМПІОН — ЯКИХ МАЛО

В ясно освітленій залі одного з ями та забутий світом — залишаючи в спадщині цілу низку рекордів, поверх 50 чемпіонатів світу та безсмертну славу найкращого білярдиста всіх часів. Впродовж своєї майже 50-річної спортової кар'єри (точніше — аж до 1952 р., коли відбувся його останній публічний виступ у Сан Франціско) — Гаппі був безконкурентним володарем білярдової гри, опанувавши її майже до границь перфектності. Цікаве є те, що він був єдиним білярдистом світу, якому вдалося добути всі можливі білярдові рекорди та навіть виступати один раз у "Білому Домі" перед амер. президентом Тефтом у 1911 р. З його відходом — занепадаючий білярдовий спорт втратив не тільки правдивого чемпіона над чемпіонами, але й найбільшу свою підпору в аспекті майбутнього розвитку.

Докладно в 53 роки згодом на ясно освітленому операційному столі одного з флоридських шпиталів 71-річний Гаппі, знеможений недугою пістряка, змагався останній раз, але цим разом вже не за чемпіонат — а за своє власне життя.

Як більшість великих спортсменів, він помер у невідрадних умовах, опущений дру-

Роман Дубляниця

Для наших читачок:

ЖІНКА І ВОЛОССЯ

Часто вважають волосся найбільшою прикрасою жінки. Передусім, якщо воно чисте, блискуче, гарно причесане, впорядковане. Не дозвольте собі, щоб ваше волосся виглядало мертво, без життя, було брудне та розчіхане. Навіть найкраща зачіска на такому волоссі виглядає погано.

Дерматологи кажуть, що волосся швидше росте між 35 і 60 роком життя. Ззаду, звичайно буває воно довше, як по боках і спереду. Хвороби можуть спричинити випадання волосся, але після відповідного плекання воно відростає. Колись уважали, що обпалювання кінців волосся спричинює швидкий його ріст. Однак в дійсності обпалювання може спричинити висушення та роздвоєння кінців. Навпаки, відтинання волосся по чверть інча що два-три тижні спричинює кращий ріст.

Попробуйте, чи ваше волосся здорове: виберіть нову волосинку що виростає на висках і розтягніть її міцно. Якщо волосинка легко, без напруги, трісне на половину, ваше волосся слабе, без великої еластичності. Тоді треба старатися допровадити його до кращого стану. Щіткування волосся — це одна з найважливіших вправ, яку слід виконувати. Щітки треба тримати постійно бездоганно чистими. Краще мати кілька щіток вдома, щоб

завжди вживати на зміну свіжу і чисту щітку. Їх миється в мильній воді, вичісуючи на два боки.

Дехто вважає, що не слід щіткувати товстого волосся, бо воно ще скоріше товстіє. Але це неправильно. Щіткування, якщо його вживати регулярно, стимулює залози й нормалізує їхню функцію. Може, заки до того призвичаїтись, то кілька перших днів волосся буде дещо масніше, як звичайно. Перед щіткуванням треба товсте волосся добре витерти рушником.

Пам'ятайте, що щіткується волосся з долини вгору і на боки. Це дає шкірі на голові кращий доступ повітря та поживлену циркуляцію. Якщо хтобудь має надто кучеряве волосся, то постійне щіткування його вирівнює.

Для покращання волосся вживається, побіч щіткування також, відповідних препаратів, спеціальних вод до волосся. Масажі голови вважаються також одними з кращих засобів, щоб утримати здорове і гарне волосся.

Підставою доброго вигляду волосся є щотижнєве миття. Чи ви помітили, що, коли волосся зле помите, то фризюра не хоче триматися?

Передумовою доброго миття є послідовність чинності одна по одній. Насамперед приго-

товте все, що потрібне, під рукою, щоб ви не бігали по хаті з мокрим волоссям, шукаючи шампуну, чи яйця, чи чогобудь іншого.

Опісля, заки намочите волосся, вищіткуйте його добре, щоб зняти можливо найбільше пороху — тоді й миття буде легше. Далі намочіть добре цілу голову. Візьміть мило й потріть добре довкола, щоб втворюлася піна, тоді систематично тріть пальцями кожний сантиметр шкіри, неначе масуючи. Сполочіть знову добре водою, наміліть ще раз та повторіть ті самі рухи. Сполочіть вдруге, беручи щораз холоднішу воду. Після миття, волосся повинно відчуватися під пальцями, наче шовк. Щойно тоді воно чисте. Якщо любите пологати в цитрині, то до соку додайте трохи води й сполочіть цілу голову.

Якщо ви маєте ясне волосся, по митті воно повинно виблискувати золотом, якщо сиве, воно не повинно мати жовтих пасем. Надто сильне мило жовтить сиве волосся. Багато жінок люблять мити волосся в жовтку. Однак вони роблять помилку, якщо вживають тільки яйце. Наперед слід волосся вимити шампуну, а щойно тоді вживати яйце. Слід запам'ятати собі, що блондинки повинні вживати тільки сам жовток, а темноволосі — жовток і білок. Очевидно, що перед ужиттям слід яйце добре вимішати та не сполікувати його гарячою водою.

Щойно, коли волосся є чисте і здорове, тоді тільки воно є справжньою окрасою жінки.

О. К.

"COLLETTE"

БЮТІ САЛЬОН

Сальон Краси

Ольги Колянківської

1071 Bathurst Str.,

Toronto, Ont.

Tel.: LE 1-6482

ЗАЧІСКИ

МАСАЖІ ЛИЦЯ

КОСМЕТИКА

ПАРФУМЕРІЯ

відкритий щоденно від 9—9
в середу від 2—9 попол.

Цінник:

Миття й зачіска	1.25
Масажи голови й волосся	2.50
тривалі ондуляції від	7.00
фарбування волосся	5.00
манікюри	1.00

Поручаємо першоякісні креми та косметичні вироби, найкращі французькі парфуми та продаж продуктів найбільшої української косметичної фабрики "Бюті Сіл".

Даємо безплатні поради відносно плекання та висилаємо креми поштою.

Просимо телефонувати:

LE 1-6482

ШЕДЕВРАЛЬНЕ ІМ'Я

Біля столу, за чашкою чаю, сидять двос. Він — високий, су-тулий, з обличчям іменинника, вона — огрядна, розкішна, з негасимою посмішкою найшасливішої людини в світі.

У них велике щастя — народилась двійня, хлопчик і дівчинка. Немовлята лежать у сусідній кімнаті, кожен у своїй колисці, а батьки тимчасом вирішили розв'язати складне і приємне питання: як назвати своїх діточок.

— Ти вже думав, Маркіян? — запитує дружина у Марка Івановича, ледве стримуючи хвилювання.

— Думав, Прасоліє, — відповідає він, називаючи Парасковію Петрівну так, як вона тільки й дозволяє себе називати.

— Ну? Спочатку хлопчика. Як?

Марко Іванович тре долонею лоба, відповідає не зразу.

— Петро. Давай назвемо хлопця Петром.

— Петром? — з жахом вигукнує Парасковія Петрівна і якусь хвилину не може вимовити жодного слова. — Та що ж це за ім'я! — нарешті оволодіває вона собою. — Та Петрів же на білому світі сотні, тисячі, а може й мільйони...

— Значить, це хороше ім'я... Тим паче, що й твій батько також Петро, — пробує виправдати свій вибір Марко Іванович.

Але краще б він цього не робив, бо дружина, почувши таке, втрачає всяку рівновагу.

— Хороше... Батько... Мене це не стосується, — говорить вона обурено. — Це мій син, і він повинен носити таке ім'я... таке ім'я, якого немає ніде. Шедевальне ім'я!

Марко Іванович далі не суперечить, здається. Поклавши руку на лоба, він моторошно придумує таке ім'я, якого немає ніде. Виходячи з своєї професії складальника друкарні, він шепоче: "реал — Реалій,

ПЕКАРНЯ HOME TOWN BAKERY

(власність гуртівні УБА)
164 Kane Ave. Toronto, Ont.
Tel.: RO 7-7246

ALBERTA FUEL LTD.

Українська фірма доставки
оливи
420 Bathurst St. Toronto, Ont.
Tel.: WA 2-6862

кегель — Кегелій, петит — Петитій, цицеро — Цицерій, шило — Шилій...". Нарешті з усієї сили б'є себе по лобі і оголошує:

— Коректурій! Голову даю на відсіч, коли є десь таке.

— Коректурій?... Коректурій!

— повторює Парасковія Петрівна, підвівши очі до стелі. — Добре, але трохи неблагородно. Нолік, Арнольд! — от справжнє ім'я. Коли б ним Емма Карпівна не назвала свого шибеника, я б з дорогою душею... Адік, Едік, Єдік, Одік, Удік, Юдік... — перелічує вона.

— Ясинок, Дубок, Бересток, Каштанник... — вторить він.

— Ні, ні, давай брати щось із квітів, щось біле або рожеве.

— Майорик! — проголошує Марко Іванович.

— Це щось військове, — крутить головою Парасковія Петрівна.

— Пролісок, Тюльпаній, Одуванчик... — витираючи спітнілого лоба, перелічує Марко Іванович всі відомі йому квіти.

— Ти зовсім не знаєш квітів. Використай щось із техні-

ІВАН ПАВИЧ

поручає

**смачні ковбаси, шинки
й вудженини**

**809 Queen St. W.
Toronto, Ont. — EM 4-0658**

ки, — радить знесилена дружина.

Чоловік хапається за голову і натискає на техніку.

— Мотоциклій, Трамвайї, Тракторій, Телефоній, Радіолій, Пателефоній, Реактивій, Танкій, пропонує він, але дружина невблаганно крутить головою.

— Старе, все старе. У мене немає ніякої гарантії, що отих самих мотоцикліїв немає десь у сусідньому місті, а може й навіть у селі. Треба щось нове, щось неземне, шедевральне в повному розумінні цього слова.

— Меркурій, — стомлено шепоче Марко Іванович і вже не витирає з чола поту, бо він тепер з чола струмиками. — Марсій, Місяць, Плутоній, Стратосферій, Ракетій, Кометій...

Марко Іванович замовкає, знесилено опускає голову.

— Ну, добре, Маркіяне, — говорить дружина. — Нехай

**1166 Dundas St. West
Toronto, Ont. LE 6-1196**

буде по-твоєму: назвемо хлопчика Коректурієм. Це ім'я мені подобається. Коректурій! Певно, що такого немає ніде. Правда ж, Маркіяне?

Марко Іванович поквалливо кивав головою.

— Немає. І не сумнівайтесь, Прасоліє. Я теж певен, — говорить він і полегшено зітхає.

— Коректурій! Коректурій Маркіянович... Чудово! Шедевально! А тепер подумаємо про дочку...

І батьки довго, до третього поту, придумують ім'я дочці. Альбіна, Ельвіра, Елеонора, Нонна, Розалія, Липа, Сирень, Бандура, Роялія, Арфа, Венера, Марковія — перебираються усі найкращі імена, але безуспішно. Марко Іванович знову звертається до предметів своєї професії, пропонує найшедевальніші, на його думку, імена: Заключка, Літера, Шпація, але Парасковія Петрівна крутить головою. І, мабуть, ім'я дочці в той день таки б і не було придумано, коли б Парасковія Петрівна не поглянула на свої

**ДЕКОРУВАННЯ
HY GRADE PAINT
& WALL PAPER**
23 St. Johns Rd. at Dundas
Toronto, Ont.
М. Ковальський — В. Косар
Безплатна оцінка й доставка
товару

ноги і не побачила своїх панчохов. А вона поглянула і побачила, і зразу ж так і підскочила від радості.

— Капронія! — вигукнула вона. — Капронія Маркіянівна! — повторила, сяючи від задоволення і витираючи сльози.

Питання вирішено. Щасливі батьки підходять до колик, схиляються над дітьми.

— Капронія! — шепоче жіночий голос.

— Коректурій! — хрипить чоловічий.

Голоси батьків ласкаві, ніжні. Але діти прокидаються, дивляться на них здивовано, докірливо і голосно плачуть.

Микола Щепенко

СТРАХ ПЕРЕД ОПЕРАЦІЄЮ

Молодий італієць Джузеппе Бустарелью, лежачи вже на операційному столі, так перелякався, що зірвався, бігцем побіг у свою шпитальну кімнату, надягнув на бігу штани й сорочку, вистрибнув через вікно й сівши на мотоцикла, який саме стояв на подвір'ї, помчався в невідоме. Повідомлена поліція наздігнала його в кількох надцять миль від лікарні.

ЧИ У ВАШІЙ ХАТІ ВЖЕ ВИСИТЬ КАРТИНА УКРАЇНСЬКОГО МИСТЦЯ?

Щоб купити мистецьку картину українського маляра, ви не мусите їхати аж до Торонта.

На бажання подаємо всі детальні інформації, а з дорожчих картин висилаємо також **кольорові фота**. Звичайно, що кошт кольорових фотографій досить великий, отже просимо жадати їх тільки в цьому випадку, якщо **серйозно** бажаєте купити картину.

В мистецькій галерії "Ми і Світ" маємо картини таких мистців: **Олекси Грищенка, Миколи Кричевського, Василя Кричевського, Катрі Кричевської, Петра Мегика, Софії Зарицької, Мирона Левицького, Бідняка, Магденка, А. Сологуба, Новаківської, М. Мороза, Я. Гніздовського й ін.** Галерія постійно поповнюється новими мистцями і картинами.

Пересічні ціни добрих картин середніх розмірів є між **50 і 100** долярами. Картини Грищенка, більші картини М. Кричевського, М. Мороза і Я. Гніздовського та великі картини інших мистців є дорожчі (120 — 400 долярів).

УКРАЇНА

Письменники-депутати. — У виборах до Верховної Ради і місцевих Рад депутатів вибрано, між ін., і таких письменників: П. Тичину, по Корсунь-Шевченківському округу Черкаської області, О. Корнійчука — по Хмельницькому округу Вінницької області, О. Т. Гончара — по Бериславському округу Херсонської області, А. Малишка — по Підгаєцькому округу Тернопільської області.

Шевченківський ювілей в Києві. — З нагоди 145-річчя з дня народження Тараса Шевченка в Києві відбулося урочисте покладання вінків до пам'ятника Кобзареві. Зібралося дуже багато людей, особливо молоді. "Мітинг" відкрив поет Максим Рильський словами найглибшої любові і шани. Болгарський поет Іван Давидков прочитав на своїй рідній мові вірш, присвячений Шевченкові.

70-річчя Тараса Франка. — Правління Спілки письменників України привітало Франкового сина Тараса телеграмою, в якій підкреслено його значення як науковця, що особливо багато причинився до розвитку франкознавства.

Вечір Сельми Лягерлеф. — В соту річницю з дня народження великої шведської письменниці в київському будинку літераторів відбувся їй присвячений вечір, який відкрив поет Андрій Малишко. Доповідь про Сельму Лягерлеф виступив Олег Микитенко.

"Подув революти в Україні". — Під таким заголовком західна преса принесла вістку про маніфестації, які відбулися в Закарпатській області УРСР в 20-ті роковини проголошення самостійності Карпатської України (14 березня). За тими ж інформаціями, були прояви революти в містах Мукачеві, Ужгороді і Хусті, що їх прийшлося здавляти аж з допомогою поліційних відділів з Стрия та Станіслава. Розкинуті летючки були підписані УПА (Українською Повстанчою Армією). При цьому західна преса коментує цей прояв революти як бажання українців Закарпаття вибороти собі незалежність поза межами України, що, очевидно, не відповідає дійсності, бо доля українців Закарпаття нерозривно пов'язана з долею всього українського народу.

Планують відбудувати історичні пам'ятники. — В Тернопільській області є 86 архітектурних пам'ятників. Щоб зберегти цих свідків своєї давнини, їх треба відновити. У Вишнівцях реставрується замок князя Вишневецького, в Почаївській лаврі — церква св. Тройці. Намічається відбудувати і найстаріший архітектурний пам'ятник на території Західної України (IX століття) — Бонську фортецю у Кременці.

Ювілейний Шевченківський комітет. — В зв'язку з наближенням 150-річчя з дня народження Тараса Шевченка, яке минає в 1964 році, Рада міні-

стрів УРСР створила урядовий комітет по підготовці і проведенню ювілею в складі: М. П. Бажана (голова), Р. В. Бабійчука (заст. голови), О. І. Білецького, М. К. Білогурова, І. К. Білодіда, Г. Є. Буркацької, А. Л. Гетмана, О. Т. Гончара (заступник голови), М. С. Гречухи, М. Ф. Гулого, К. Ф. Данькевича, М. Г. Дерегуса, К. П. Дорошенка, В. І. Дрезденка, Б. А. Ковалю, О. Є. Корнійчука, Є. П. Кирилюка, Ю. Ю. Кондурова, І. П. Крип'якевича, В. І. Космінського, Л. І. Кухаренко, К. З. Литвина, М. Є. Малущенка, М. Я. Мамає, К. Ф. Москальця, О. В. Палладіна, І. С. Патержинського, М. Т. Рильського, О. І. Сердюка, П. К. Сокола, П. Г. Тичини, П. Т. Тронька, Н. М. Ужвій, С. В. Червоненка.

Український ансамбль танцю в Парижі. — В Парижі впродовж 6 тижнів виступатиме в залі кінотеатру "Альгамбра" (в ревієвій частині) державний ансамбль танцю УРСР. Раніше він вже побував в Китаї, В'єтнамі й Англії. Виступ починається виконанням номера "Ми з України". Для Парижу підготовано спеціально п'ять французьких народних танців.

Вечір Соломії Крушельницької. — В залі львівської обласної філармонії відбувся вечір, присвячений пам'яті славетної української співачки Соломії Крушельницької. Доводить про життя і творчість артистки зробила мистецтвознавець Марія Белінська. Потім були прослухані в грамофонному записі твори, виконані С. Крушельницькою. На закінчення відбувся концерт, програма якого

складалася з улюблених творів геніяльної співачки.

Фільм Довженка поміж найкращими в світі. — Серед найкращих 12 фільмів усіх часів комісія конкурсу Всесвітньої виставки в Брюсселі відзначила кінотвір "Земля" О. Довженка. В Брюсселі вісвітлювано ще один фільм Довженка — "Поєма про море".

Вечір, присвячений Степовому. — В Колонному залі київської філармонії відбувся вечір, присвячений 75-річчю з дня народження композитора Я. Степового. Вечір відкрив композитор П. Козицький. Відбувся концерт, в якому були виконані вокальні та інструментальні твори композитора.

"Українські говори в Маро-морщині" — це тема кандидатської дисертації, що її захистив на Харківському університеті Микола Павлюк. Дисертація присвячена територіальним діалектам української мови, поширеним в ряді українських сіл, які тепер належать до Румунії. Павлюк зібрав кілька сотень українських пісень.

Польсько-український словник. — У Львові вийшов перший том польсько-українського словника. Словник охоплює близько ста тисяч слів і є одним з найбільших в галузі польсько-української лексифікації. (Кілька примірників цього словника можна набути в Редакції "Ми і Світ", ціна з пересилкою 3.25 дол. — прим. Ред.).

Фільм "Михайло Коцюбинський". — На київській студії науково-популярних фільмів створено кольоровий фільм "Михайло Коцюбинський", що роз-

повідас про життя майстра української прози. Сценарій П. Нестеровського, режисер Л. Островська.

Пам'ятник Франкові. — В Бориславі відкрито пам'ятник І. Франкові. На триметровому гранітному постаменті бронзовий бюст письменника. Пам'ятник створено за проектом скульпторів Супрун, Білостоцького і архітектора Новаківського.

Пам'ятником відзначено ювілей Квітки-Основ'яненка. — На ознаменування 180-річчя з дня народження українського письменника Г. Квітки-Основ'яненка молодий харківський скульптор С. Якубович закінчив пам'ятник письменникові з бронзи і граніту в 6 метрів заввишки. Пам'ятник встановлено в Харкові, в саді ім. Квітки-Основ'яненка.

З'їзд письменників України і нове правління Спілки. — 14 березня закінчився в Києві Четвертий з'їзд письменників УРСР. Взяло в ньому участь 174 делегати від 527 членів Спілки. В цьому було 131 членів партії і 47 комсомольців або позапартійних. Далі було 144 українців, 23 росіяни і 11 інших національностей. З присутніх на з'їзді 141 пишуть українською мовою, 35 російською, 2 іншими мовами. За жанровими ознаками було: прозаїків 85, поетів 67, драматургів 8, критиків 17, перекладачів 1. Серед делегатів було 12 письменників, які пишуть для дітей. За віком було: до 25 років — 1, від 26 — 40 років — 39, від 40 до 50 років — 66, від 50 до 60 років — 55, понад 60 років — 17. Було 160 чоловіків і 18 жінок, 20 лавре-

атів сталінських премій. 6 академіків, 4 депутати Верх. Ради УРСР. — Нове правління Спілки письменників України: Олесь Гончар, голова, заступники голови — Смолич, Л. Дмитерко, Ю. Збанацький, В. Собко, відп. секретар — В. Козаченко, члени президії — М. Бажан, Я. Баш, А. Головка, О. Гончар, Л. Дмитерко, Н. Забіла, Ю. Збанацький, О. Корнійчук, В. Козаченко, А. Малишко, М. Нагнибіда, Л. Новиченко, С. Олійник, П. Панч, М. Рильський, Ю. Смолич, В. Собко, В. Сосюра, М. Стельмах, П. Тичина, М. Ушаков, А. Хижняк, М. Шамота, голова ревізійної комісії П. Усенко, секретар — М. Пригара.

Невідомий автограф. — 3 23 по 25 серпня 1859 року Т. Шевченко гостював у своїх друзів і покровителів братів Лазаревських, невеликий масток яких був у с. Гирівці (нині с. Шевченкове, Конотопського району на Сумщині).

Ввечері 25 серпня Т. Шевченко разом з братами Федором та Іваном Лазаревськими прибув до м. Кролевець, де жила рідна сестра Лазаревських Глафіра Матвіївна, яка була замужем за чиновником Д. Огієвським.

Вона гостинно прийняла дорогого гостя і при його від'їзді просила подарувати їй на пам'ять "Кобзаря". Не маючи в

PHOTO STUDIO STEVEN

927 Bloor St. W. Toronto, Ont.

Tel.: LE 1-0777

С. М. Кутовий
фотограф

той час "Кобзаря" при собі, Шевченко пообіцяв Глафірі Матвіївні вислати цю книжку з Петербурга. І свого слова він додержав.

В січні 1860 року в Петербурзі вийшов з друку "Кобзар" Т. Шевченка. А навесні того ж року поет вислав у Кролевець Г. Огієвській один примірник "Кобзаря" цього видання з таким власноручним написом: "Глафірі Матвіївні Огієвській. На пам'ять Т. Шевченка".

Книжка була оправлена в коштовну оправу і в родині Огієвських зберігалась як дорогоцінна сімейна реліквія. Помираючи, Глафіра Матвіївна передала "Кобзар" з автографом Т. Шевченка своїй дочці Анастасії, яка дожила до глибокої старості і померла в час гітлерівської окупації. За кілька днів перед смертю Анастасія віддала цей "Кобзар" своїй знайомій з обов'язковою умовою передати онуці Глафірі Огієвській — учительці Т. В. Ленчевській, яка тоді перебувала в Середній Азії.

Як тільки Ленчевська прибула додому, їй одразу ж передано "Кобзар" з автографом поета. Ця цінна книжка і зараз зберігається в учительки Т. Ленчевської.

Українці в Кольському Заполяр'ї. — В суворих умовах Кольського Заполяр'я перебуває стільки українців, що виникла потреба післати до них Прикарпатський ансамбль пісні і танцю, і Волинський народний хор, і Державний гуцульський ансамбль пісні і танцю.

Виставка словацького графіка. — З великим успіхом прой-

шла в Києві виставка одного з найталановитіших графіків й ілюстраторів Словаччини Вінцента Гложника. В залах виставочного павільйону розміщено його 320 робіт.

Чехи Шевченкові. — Велика група чеських екскурсантів, що прибула до Києва, поклала вінок живих квітів біля пам'ятника Т. Шевченка з написом: "Геніяльному українському поетові, славному борцеві за щастя свого народу від його шанувальників з Праги Златої".

СССР

Мілітарна сила Сов. Союзу. — СССР має під зброєю під сучасну пору 175 дивізій, але на випадок загальної мобілізації він може оформити 400 дивізій. В Східній Німеччині стоять 22 дивізії, що розпоряджають 4.000 наймодерніших танків. Крім цього там є ще 6 німецьких дивізій. В найближчому сусідстві, в Центр. Європі та на західних кордонах Сов. Союзу є ще 20 советських дивізій, 8 польських, 6 чеських і 6 угорських. Разом це дає 42 советські і 26 сателітних дивізій в першій лінії фронту. — Натомість держави Атлантийського договору розпоряджаються тепер у Зах. Європі тільки 15 повними дивізіями, 6 інших наводяться ще в стадії організації.

Планувалась змова проти Хрущова? — Італійська "Агенція Континентале" повідомляє, що під час недавнього ХХІ конгресу компартії в Москві планувалась змова проти Хрущова. Визначні російські комуністи Капітанов й Ігнатов повели

акцію між делегатами, щоб вони спротивилися виключенню з партії членів антипартійної групи. Їх ув'язнено з наказу самого Хрущова. Слідство проти них перепроводили Арістов і Кириченко. — Цим інцидентом можна пояснити факт, що конгрес, який почався апотеозом Хрущова, закінчився якось мляво і сконфужено. Пропозиції Шверника, щоб Центр. Комітет прослідив діяльність "антипартійної групи", перебив Мікоян виясненням, що ера репресій в СССР вже закінчилася і членів групи ніхто судити не буде.

Цивільна міліція має поборювати порушників публічно-порядку. — Рішенням Центр. Комітету й Ради Міністрів СССР оформлено відділи цивільної міліції, зложеної в більшості з-поміж членів Комсомолу, яка має "боронити чести й гідності громадян та боротися з порушниками публічного ладу й злочинцями". Цивільна міліція мала б користуватися засобами "остороги й переконування".

Машина, що рие тунелі. — Советські інженери винайшли спеціальний рід ракети, яка поверчує тунелі. В передній частині ракети знаходиться пальне і скондензоване повітря. Незвичайно сильне полум'я розтоплює всі стрічні скелі.

Хрущов не любить червоного. — Відвідуючи недавно ярмарок у Ляйпцігу, Хрущов затримався перед англійським станком. Йому запропоновано блакитну краватку. Присутній там один з англійських послів сказав, що блакитний колір є кольором

консервативів. Він жалів, що для Хрущова немає червоної краватки. На це відповів Хрущов: "Я мав у себе червоний телефонний апарат, але швидко його викинув, бо від нього боліли мене очі". Один з англійських часописів, розказавши про це, питається: Невже ж одного дня московську Червону площу прозвуть "блакитною"?

ЗДА

Обмежено імпорт нафти. — Розпорядком президента обмежено імпорт нафти до ЗДА з інших держав до всього тільки 9% загальної консумпції. Цей розпорядок спричинений турботою про те, щоб ЗДА не були надто залежними від закордонних достав та щоб розвинули свій власний стабільний і солідний нафтовий промисл. Посі великі нафтові компанії воліли радше експлуатувати дешеву нафту Близького Сходу, як розбудовувати куди більшим коштом свої власні нафтові шибби.

Осторога для Європи. — Президент Айзенгавер остеріг країни "Спільноти вугілля-сталь" (в її склад входять Франція, Італія, Німеччина і країни Бенелюксу: Бельгія, Голляндія і Люксембург), щоб вони з таким легким серцем не вирішували обмежити імпорт вугілля з Америки, яка переживає не меншу від Європи кризу у вугільній промисловості. Обмеження імпорту може спричинити загострення цієї кризи та відбитись також на залізнично-рожній промисловості. Все це напевно викликало б негодуювання американського населен-

ня і могло б негативно відбитися на ставленні до європейських проблем.

Пілот, що скинув першу атомову бомбу, нервово хворий. — Недавно вкинено до тюрми за дрібну крадіжку Клода Ітерлі, який свого часу скинув атомову бомбу на місто Гірошіму. Тоді він був літуню — майором американської армії. Після війни Ітерлі вже декілька разів побував у заведенні для нервово хворих. Психіатри кажуть, що Ітерлі терпить на комплекс відповідальності за екорочення життя 100.000 людей.

Скільки докторатів має Айзенгавер? — Президент Айзенгавер має тепер 43 почесні докторати, з цього 14 надано йому вже під час президентури. Його дружина "Мамі" одержала досі два докторати. Сама ж вона навіть не записувалась до каледжу, вийшовши заміж вже на 20 році життя.

КАНАДА

Помер мін. Сміт. — На 62 році життя помер нагло міністер закордонних справ Сідней Сміт, кол. довгочасний президент університетів Манітобського й Онтерійського. Спеціаліст у питаннях міжнародного права, С. Сміт не мав ще багатого досвіду в політиці. Його слова й виступи бували часто оспоровані.

Закон заборонятиме провадити вантажне авто довше, як 8 годин. -- Дуже можливо, що вже незабаром буде проголошений розпорядок, який заборонятиме вести важкий вантажний віз довше, як вісім годин. Так бо-

дай заявив один з монреальських суддів, перед яким став шофер, що спричинив важку катастрофу і смерть двоє людей, будучи в той час вже безперервно 18 годин в дорозі. Суддя сказав, що водій після довгої їзди має таку ж притуплену свідомість, як коли б він напився алкоголю.

ВАТИКАН

Невідомі досі слова Христа? — Професор Оскар Кульман, який викладає історію початків християнства на паризькій Сорбоні, відкрив "колекцію досі невідомих слів Христових". Цей старовинний документ називається "Євангеліє Томи", але в дійсності він не є євангелієм, а тільки зіставленням 114 слів Христових, без наративного тексту. Кожний вірш починається словами: "Христос сказав". — Член Понтифікальної комісії біблійних студій Монс. Сальваторе Гарафалло вияснив, що знайдений документ є мабуть одною з редакцій "апокрифічної євангелії св. Томи", відомої вже раніше. Католицька Церква не дає ніякої вартості апокрифічним євангеліям, визнаючи тільки тексти чотирьох "канонічних" євангелій.

Сповідняються слова Пія X. — В квітні мають перенести з Риму до Венеції тіло св. папи Пія X, щоб виставити його там в соборі св. Марка на прилюдне почитання. Колись, в 1903 році, їдучи з Венеції на конкляве до Риму, патріарх-кардинал Сарто сказав був своїм вірним: "Живий, чи мертвий, я до вас повернуся!" Тепер ці слова здійсняться.

АНГЛІЯ

Нев'яснений феномен. — Поява "літаючих тарілок" на лондонському небі знайшла відгомін в англійському парламенті. Як про це широко інформувала преса, 25 лютого над лондонським аеродромом впродовж двадцять хвилин літав світляний об'єкт блідо-жовтого кольору. Його виразно бачив персонал аеропорту, але радарний екран залишався чистий. Про цей феномен сповіщено літунське командування, але на зустріч йому не вилетів жоден літак. Під час дебати в парламенті один з лейбористських послів запитався міністра повітряного транспорту, як розуміти цю появу: чи це якесь явище природи, чи може такі "літаюча тарілка", або як її також звуть "марсівська машина"? Міністер відповів, що появу згаданого феномену годі пояснити.

ФРАНЦІЯ

В Парижі побудують найвищий хмарочос Європи — У паризькій дільниці Монпарнас побудують незабаром 52-поверховий будинок, де буде приміщення найвищий готель міста, а також низка бюр. Досі не дозволяли будувати в Парижі будівлі, яка мала б більше як десять поверхів, щоб не затемнювати паризького неба.

НОВА ЗЕЛАНДІЯ

Заборонили лягати. — Президент новозеландського парламенту опублікував список слів і зворотів, якими не можна користуватись під час парламентарних дискусій. І так на

EUROPEAN MARKET

Петра Гавришкевича
3075 Dundas St. West
Toronto, Ont. Tel.: RO 2-5967
Доставка до домів.

індексі знайшлися такі загально вживані вислови як "дурень", "ідіот", "скажена собака", "блазен" і ще багато інших. Не можна також сказати: "Не брешіть!", "Не блазнуйте!" і т. д. Цей ригор впроваджено тому, що тепер парламентарні дебати будуть передавані по радіо, отже — хай не згіршується публіка. Журналісти не раді цьому зарядженню. Кажуть, що дебати втратять свою колоритність і ніхто їх не буде слухати.

ЯПОНІЯ

Готові телеграми по знижній ціні. — Японська пошта оголосила, що громадяни, які хочуть привітати престолонаслідника Акі Гіто в дні його одруження, можуть користуватись трьома готовими текстами телеграм, що будуть передаватись по знижній ціні. Їх текст такий:

1. Дозвольте побажати Вам з весіллям всього добра і молитись, щоб був тривалим добробут королівської родини.
2. Побажання щастя для Вашого щасливого подружжя.
3. Щастя для обидвох.

І там рекламні перегони. — Один з великих магазинів у Токіо влаштував у себе на даху терен для причалювання гелі-

коптерів. Звідтіл відвозиться клієнтів безплатно на аеродром, а з аеродрому привозиться завжди свіжу рибу.

НАУКА І ТЕХНІКА

Атомовою централю як коробочка від сірників. — Советський інститут дослідження електроенергії повідомляє, що тамоснім конструкторам пошастило сконструювати атомову мініатюрну централю, яка спроможна витворювати 400-вольтову електроенергію.

Велика прем'єра. — В перших днях березня авіонавтична американська техніка занотувала велику перемогу. Вперше міжконтинентальна ракета "Снарк", не пілотована і спроможна нести атомовий заряд, відбула літ туди й назад. Випущена понад Атлантику, вона летіла 2.500 кілометрів й опісля на телекоманду повернулася назад та легесенько осіла на полігоні в Кап Канавераль, звідкіл раніше вилетіла. — Ракета Снарк, яку сконструйовано ще в 1946 році, має за собою дуже бурхливу історію. Чимало цих безпілотних бомбардувальників загинуло в Атлантиці. Один заблукався аж в бразилійську джунглю і викликав паніку в Ріо де Жанейро. Коли ж вперше осягнули ці ракети аж віддалені на 8 000 кілометрів островці на південному Атлантику, годі було відшукати там їхні сліди. Снарк — це не ракета, авіонавтичного типу. Її могутній турбореактор робить її радше чимось посереднім між ракетою і літаком. Має вона навіть невеличкі крила у формі стрілок. — Для спеціалістів

в електроніці найважливішим з цього експерименту є факт, що, перебуваючи на землі, вони зуміли весь час тримати Снарк у своїй владі. Отже Снарк склав свій іспит і вже дозрів до того, щоб вивинувати ним американську авіацію.

Незвичайний гараж. — На міжнародній конструкторській виставці, що саме відбулася в Парижі, показано перший "гараж швидкої циркуляції". Це 10-поверхова будівля у формі відкритої з усіх боків етажерки на книжки. Весь рух відбувається там в одному тільки напрямку, отже одною дорогою в'їжджається, а другою виїжджається. Це така практична будівля, що на підставовій поверхні 60 x 50 метрів можна примістити 1.300 авт. Гараж добрий ще й тим, що не потребує персоналу, який внутрі розміщував би авт.

Кабель, який уможливить одночасно 72 розмови. — Американська "Белл Компані", в співпраці з французькими і німецькими фірмами приготувала на 1961 рік закладення на дно Атлантики кабеля, який дасть змогу вести одночасно між Америкою й Європою 72 розмови. Щоб краще це діло виконати, випрацьовано наперед модель усіх рельєфів дна океану.

Професор - робот. — В ЗДА сконструйовано електронічного професора, який може викладати й відповідати на питання. Що більше, — він може також ставити питання. Студент має до диспозиції п'ять гудзиків, які натискає, даючи відповідь. Якщо відповідь неправильна, "професор" спокійно жде на

добру відповідь. Спеціальний рахівник нотує результат відповіді та міряє час.

Ракетна пошта. — Американський міністр пошти сказав недавно, що раніше, заки їхати на Місяць, американці могли б користуватись ракетами для пересилки листів. За кілька годин їхні листи будуть в Китаю, Індії чи Австралії. Поштові ракети будуть розмальовані на блакитно, біло, рожево, — як поштові скриньки.

Три затьміння в 1959 році. — В цьому році буде два затьміння Сонця і одне затміння Місяця. Затьміння Місяця (частинне) було 24 березня. Воно було видне тільки на захід від Тихого океану, в Азії й Європі. Частинне затьміння Сонця буде видне 8 квітня головю в Австралії. Повне затьміння Сонця буде 2 жовтня. Вповні воно буде видне, починаючи від Бостону (під час сходу сонця), через Атлантийський океан, Африку і закінчиться аж на Індійському океані (при заході сонця). З Канади буде видне тільки як частинне затьміння.

Наскільки мудріший був старовинний світ. — В державному музеї в Атенах зберігається модель сонячної системи з 65 року перед Христом, в якому з допомогою несконфікованого механізму зорі й Земля крутяться довкола Сонця. Той, хто сконструював цей модель, був в той час більш заавансований в науці, як Європа у XVIII сторіччі.

Гнучка кераміка. — Всі звикли вважати кераміку твердим і крихким матеріалом. Недавно вчені Каліфорнійського університету одержали гнучку кера-

міку. Дослідники встановили, що монокристали окису магнію витримують значні навантаження, не ламаючись при цьому. Теорія підтверджує, що кристал кубічної системи, який складається з іонів, повинен допускати певні деформації. Окис магнію є такою речовиною, і тому його кристали податливі. Проте поки що лише свіжоприготовлені кристали мають цю властивість. Вже через кілька хвилин вони з невідомих причин стають ламкими, як і звичайна кераміка. Вчені вважають, що тут справа у домішках, тому почали виготовляти надчисті зразки кристалів. Гнучка кераміка знайде широке застосування в найрізноманітніших галузях техніки, особливо при виготовленні термостійких деталей машин, двигунів і т. д. Відомо, що окис магнію, який є головною складовою частиною кераміки, має дуже високу температуру плавлення — більш як 2800 градусів.

МЕДИЦИНА

30 годин з електричним серцем. — Один з пацієнтів, якого серце схопив повний параліч, прожив цілих 30 годин дякуючи негайному включенню електричного серця. Хворий відзискав притомність і навіть говорив з лікарем. Раз тільки вихопився з контакту один з дротиків і з поновної агонії прийшлося рятувати хворого масажем серця.

Мініатюрний мікрофон. — Один з советських вчених сконструював мікроскопійний мікрофон, широкий всього на два міліметри (як сірник), який мож.

на веною впровадити в серце і там підслухати ритм та всі прояви, що можуть вказати на рід занедуження.

Електричний струм врятував дитину. — Англійський медичний журнал "Лансіт" повідомляє, що під час одної операції, коли усувано природну ваду серця в 7-річної дівчинки, ритм серця раптом припинився. Хірург негайно приложив до серця дві електроди і пустив струм в силі чотирьох вольтів. Серце почало наново битися. Ці електричні імпульси залишено впродовж 11 днів. Після цього дівчинка піднялась цілком викикувана.

Апарат проти хропіння. — Італійський громадянин болгарського походження д-р Васильов винайшов апарат, який запобігає хропінню. Апарат сполучений із слуховою мембраною, отже хропій мусить себе почути й тоді міняє позицію та герестає хропіти.

Фільм з людською око. — На одному з конгресів у Бетісті (Мереленд, ЗДА) вперше показано кольоровий фільм з живою людською око. Лікарі думають, що кольорове сфільмування око людини дасть нові можливості для діагнозу деяких недуг мозку, артеріосклерози, захворюнь серця тощо.

Електрична зубна щіточка. — Зубна щіточка не хоче залишитися позаду апарату до гоління і також модернізується. В хірургічній дентистичній школі Пенсильванського університету продемонстровано першу електричну щіточку, яка дуже добре чистить зуби і приємна в ужитті. Для всієї ро-

дини вистачає один апарат, що до нього кожний з членів фамілії має свій окремий вклад.

АРХЕОЛОГІЯ

Цвинтарище слонів. — В місцевості Корнаццано поблизу Риму відкрито чимало слонових кістяків. Археологи думають, що на тому місці знаходилось праісторичне озеро, яке, поставши, затопило низку тодішніх звірат.

КІНО

"Апель смерти". — Трьох мексиканських кінооператорів їхали саме літаком до Нікарагуї, щоб накрутити там фільм "Апель смерти". Це був справжній поклик смерті, бо літак, що ним вони їхали, розбився і кінооператори погибли враз з 11 іншими товаришами по дорозі.

СПОРТ

Гонки з дитячими візками. — Двадцять англійських студентів дістали по 40 літрів пива за перемогу в бігу з дитячими візками, що в ньому взяло участь 15 екіп по двадцять осіб кожна. Біг відбувся між Лондоном і Лейсестером. Переможна дружина мала час 6.54 хвилин, що являє собою середню швидкість 23 кілометри на годину.

Справжній чемпіон. — Недавремно під час XVI Олімпійських ігор серед спортсменів і любителів були такі популярні значки з зображенням кенгуру. Цей рідкісний австралійський звір є і справді чемпіоном у тваринному світі. Завдяки добре розвинутим заднім ногам

кенгуру здатний стрибати у висоту на 2 м 75 см. Не менш сильний він і в стрибках у довжину. Тут результат кенгуру досягає 12 метрів.

Але як відомо, для таких досягнень у стрибках потрібен і добрий біг. І справді, рятуючись від ворогів, кенгуру розвиває швидкість до 70 кілометрів за годину.

Опера і спорт. — В результаті медичних спостережень вчені прийшли до висновку, що співачка, яка виконує ролі Тоски в одноіменній опері Д. Пуччіні, витрачає стільки фізичних зусиль, скільки витрачає легкоатлет, пробігаючи 250 метрів. Тенорові, який виконує головну ролі в цій опері, доводиться витрачати енергію, що дорівнює тій, яку витрачає бігун на 3000 метрів з перешкодами.

РІЗНЕ

Фахове замилювання. — Оце вже втретє ув'язнено у Відні Франца Понвайзера, колишнього трамваєвого водія, якого знято з праці після якоїсь спричиненої ним катастрофи. Вже тричі приловлено Франца на тому, що він крадькома вивозить віз з трамваєвого депо. "Як побачу порожній віз, — признався на суді Понвайзер, — то не можу втриматись, щоб ним не поїздити трохи".

Чоловіки і жінки. — Американський професор Морріс каже, що чоловік не є більше інтелігентний від жінки, а тільки їхній підхід до життя інший. Чоловіки цікавляться теорією речі, а жінки цю теорію реалізують. Напр. чоловіки тво-

рятуть релігії, але жінки впроваджують їх в життя. Чоловіків цікавлять ідеї, а жінок особи. Тому чоловікам важко зрозуміти інших людей, — що жінки відчують просто інтуїтивно. Чоловіки спокійні, опановані, певні себе, а жінки емоціональні, нестійкі, полохливі. Врешті, чоловіки постійно відчують потребу зміни, новизни, а жінки ні.

Щоб врешті виспатись. — До поліційного бюро в Генуї зайшов ввечері чоловік на прізвисько Децидериато, що сказав розпучливим голосом: — Замкніть мене врешті, бо я хочу виспатись! — Йдіть до готелю і виспатись! — відповів йому дижвонний поліцай. — Три роки я сплю тільки прихапцем по дві-три години на добу, бо весь час переслідую мене страх перед поліцією! — пояснив гість. Виявилось, що Децидериато втік перед трьома роками з тюрми і з того часу жив безупину в тривозі.

Машинна, яка нічого не робить. — У Філадельфії якийсь Річард Гроссер заробляє не погано, продаючи машини, які нічого не роблять, нічому не служать, а тільки гарно виглядають. Це гарненька невеличка алюмінієва скринька, в яку вмонтоване віконце, де час-до-часу блимає неонове світло. Це все. За останні два роки Гроссер продав 500 таких машин по 20 доларів кожна. Купив собі цю новизну навіть держ. секретар Даллес.

Обід подано! — Коли пролунав цей приємний, звичний для великих прийнять голос власника одного з найлюксу-

совіших готелів Лондону, 25 за-
прошених гостей поспішили до
стола, на якому пишалася без-
ліч різноколірових бісквітів і
м'ясива, що його подавали гар-
сони, одягнені в парадні чор-
ні фраки. Бенкет був влашто-
ваний з нагоди 25-річчя това-
риства обезпечень собак, а за-
прошеними були 25 собачок з
аристократичних домів. Один
малесенький мексиканський со-
бачка прибув у своїй ізольова-
ній клітці, де влаштовано
для нього акліматизаційний
апарат. Президент обезпече-
ного товариства Вілліам Рав-
лей сказав, що за 25 років йо-
го компанія обезпечила пів
мільйона собак. За одного ви-
плачено минулого року 25.000
дол. обезпечення.

Електричні тягові лебідки. —
Інститут механізації Китайсь-
кої академії сільськогосподар-
ських наук сконструював тягову
електролебідку, яку почали за-
стосовувати в сільському госпо-
дарстві. Під час глибокої оран-
ки вона у сто разів ефективні-
ша, ніж робоча худоба.

Лебідка дуже проста за кон-
струкцією, нею легко управля-
ють, з її допомогою можна ви-
конувати сільськогосподарські
роботи за будь-яких природних
умов. У 1959 році електролебід-
ки будуть широко впроваджені
у сільськогосподарське вироб-
ництво Китаю.

**Фідель Кастро не потребує
квитка.** — На одній з еспансь-
ких автобусних зупинок уря-
довець відбирав квитки від по-
дорожніх. Кожний віддавав сво-
го квитка, тільки один з вели-
кою, дорідною бородою показав
порожні руки: "Я не потребую

квитка, бо я Фідель Кастро! —
сказав. Коли урядник на нього
виричав очі, він пояснив: "Там,
усі Наполеони, — я тільки один
Фідель Кастро!" "Там" — це бу-
ла санаторія для умово хворих,
звідки вирвався "Кастро".

Не аби-який конгрес. — В Дюс-
сельдорфі (Німеччина) відбувся
незвичайний конгрес: конгрес
конгресових організаторів!

Щоб могли гасити. — Коман-
дант добровольчої противогне-
вої бригади в німецькому селі
Ленгенфельд довгі роки не мав
щастя гасити правдивої пожежі.
Врешті Людвігові Кравсові осто-
гидли "сліпі" вправи і він ви-
рішив сам запалити хату, щоб
мати раз справжній огонь. За
пешою підпалив другу, опісля
третю, четверту... Завжди при-
бігав перший і найжертвенніше
гасив. Врешті його зловили і
віддали під нагляд психіатрів.

**Рятують інших, а себе не вря-
тували.** — У французькій міс-
цевості Фонтенай ле Шато во-
гонь знищив будинок, у підва-
лі якого була приміщена вогне-
ва сторожа. Дзвони дзвонили на
вогонь, але вогневі сторожі не
зважали на це, думаючи, що це
дзвонять на богослуження.

Погана кон'юнктура. — Пе-
ред суддею в Куаля Люмпур
(Малія) став китайський про-
мисловець Вонг Ён, який не за-
платив свого податку. Бороня-
чись, він сказав, що поменшена
в останніх роках кількість
смертностей, дуже пошкодила
його інтересам. Вонг Ён є фаб-
рикантом домовин. Його мага-
зини повні товару, покупців
обмаль. Ён висловив однак спо-
дівання, що незабаром його
"бізнеси" покращають.

УКРАЇНСЬКУ КЕРАМІКУ

(флякони, вази, попельнички, збанки, тарілки, підставки під
торти, склянки з вишивками тощо),

а також

РІЗЬБЛЕНІ Й ІНКРУСТОВАНІ РЕЧІ

(рами, тризуби, свічники, хрести, підставки до ламп і т. д.)

СКУЛЬПТУРИ З УКРАЇНИ

роботи найкращих майстрів можете замовити в

КРАМНИЦІ "МИ І СВІТ"

1071 Bathurst St., Toronto, Ont. Canada.

У ЛЬВА ДОПТИ

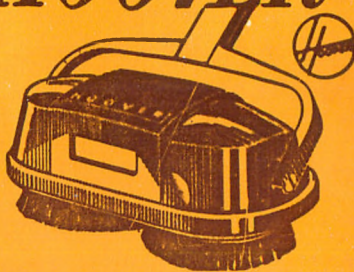
найдешевші:

- ▲ РАДІОАПАРАТИ
- ▲ ТЕЛЕВІЗОРИ
- ▲ ХОЛОДІЛЬНИКИ
- ▲ ВІДКУРЮВАЧІ
- ▲ КУХНІ
- ▲ СПАЛЬНІ

і все хатнє устаткування

HOOVER

День і ніч мені на гадці
Який презент зроблю Гапці?
Має в хаті всякий крам,
Хіба "Гувера" їй дам?!

Єдине
представництво
відкюрювачів і
відчишувачів
найкращої
і найсоліднішої
фірми "Гувер"
має

ALPHA FURNITURE CO.

735 QUEEN ST. W., TORONTO, ONT.

Tel.: EM 3-9637